

PRAGMÀTICA DEL CATALÀ

Materials de treball

© Núria Alturo, Universitat de Barcelona, 2016

Índex

1. LA PRAGMÀTICA.....	2
2. EL DISCURS.....	3
3. LA COMUNICACIÓ.....	5
4. EL CONTEXT	11
5. L'ESTIL	21
5.1. Estilística del text multimodal	22
5.2. Registre	24
5.3. Oralitat i escriptura.....	26
5.4. L'estil conversacional	34
5.5. L'estil assertiu.....	38
5.6. L'estil de la mediació.....	44
6. L'ACTE DE PARLA.....	51
6.1. La teoria dels actes de parla (la perspectiva filosòfica)	52
6.2. Els actes de discurs (la perspectiva gramatical)	60
7. LA INFERÈNCIA.....	70
7.1. Implicació lògica	72
7.2. Pressuposició.....	75
7.3. Implicatura conversacional.....	78
8. LA REFERÈNCIA.....	84
9. LA DIXI	88
10. L'ARGUMENTACIÓ.....	91
11. LA CORTESIA.....	99
12. LA METÀFORA.....	103
Observacions	107

1. LA PRAGMÀTICA

Llegiu els dos articles que trobareu en aquests enllaços:

Alturo, Núria (2009): “La Pragmàtica: una disciplina”, Dipòsit Universitat de Barcelona
http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/9382/1/Alturo2009_Pragmatica-Disciplina.pdf

Cuenca, M. Josep (2007): “La Pragmàtica en la Gramàtica”. Discurs llegit en la sessió inaugural del curs 2007-2008, Institut d’Estudis Catalans.
<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000042/00000012.pdf>

Comenteu:

(1) La Pragmàtica és l'estudi de l'ús del llenguatge

(2) Diccionari de la Llengua Catalana, IEC (<http://dlc.iec.cat>)

Interjecció

f. [FL] [LC] Mot o locució invariable que equival sintàcticament a una oració o expressa l'actitud del parlant, estableix una comunicació entre el parlant i l'oient o evoca un soroll o un moviment.

(3)

176 REP (.. 0.52) l'Ana sí que se la sentia **bé**\

177 REP era la única que se sentia **bé**\

(COC, Conversa 01, www.ub.edu/ccub)

(Sobre qui organitza la festa de comiat de solters)

735 SUS la del nuvi em sembla que la fa el padrí\

736 SUS [p(e)rò **bé**] 737 NAA [jo_]

(...)

740 SUS (. 0.14) no ho [sé\

741 SUS no ho] sé\

(COC, Conversa 02, www.ub.edu/ccub)

PER SABER-NE MÉS

Bassols, Margarida (2001): *Les claus de la pragmàtica*. Vic: Eumo Editorial. Capítol 1.

Payrató, Lluís (2010): *Pragmàtica, discurs i llengua oral*. Barcelona: Editorial UOC. Capítols 1 i 2.

2. EL DISCURS

Comenteu:

“L’anàlisi del discurs és, per necessitat, anàlisi de la llengua en ús. En aquest sentit, no es pot limitar a la descripció de formes lingüístiques amb independència dels propòsits i funcions per a les quals s’usen aquestes formes. Mentre que d’altres lingüistes es poden concentrar en la determinació de les propietats formals d’una llengua, l’analista del discurs està obligat a investigar la finalitat per a la qual s’utilitza aquesta llengua”. (Brown i Yule 1983)

“Hi ha dos tipus de llenguatge que podem estudiar com a lingüistes: un llenguatge que creem amb l’objectiu d’ensenyar una llengua (d’alfabetitzar), o per explorar les regles del funcionament del llenguatge, i un altre tipus de llenguatge que s’ha utilitzat per comunicar alguna cosa i que percebem com a coherent (i que pot correspondre, o no correspondre, a un oració o una seqüència d’oracions ben formades). Aquest segon tipus de llenguatge (llenguatge en ús, per comunicar) s’anomena *discurs*; i la investigació sobre el que fa coherent un discurs s’anomena *anàlisi del discurs*”. (Cook 1989)

“La disciplina dels estudis del discurs té per objecte la investigació de la relació entre forma i funció en la comunicació verbal.” (Renkema 1993)

“Com subratlla Chomsky, ‘el coneixement lingüístic s’estén, evidentment, més enllà dels límits de l’oració. Tots sabem construir discursos de diversos tipus i, sens dubte, hi ha principis que governen l’estructura del discurs’ (1980:225). Precisament, a través de l’anàlisi de l’estructura discursiva –és a dir, de la sintaxi o la gramàtica del discurs– els lingüistes intenten explicar els principis subjacents a la bona formació dels textos o discursos, i quina és la manera adequada d’organitzar els discursos en unitats constituents.” (Vallduví 1992)

“El **discurs** és una activitat humana, generalment desencadenada per un esdeveniment particular o estímul, mitjançant la qual un locutor es comunica amb un interlocutor fent ús de signes verbals organitzats d’acord amb un codi comú. La **llengua** és precisament el conjunt de coneixements sobre aquest codi i aquests signes que permeten la comunicació.” (Gardiner 1989)

“El discurs s’ha analitzat com a producte i com a procés. Propostes d’anàlisi del discurs com la de l’escola de Birmingham se centren el discurs en tant que producte, i per tant exploren els tipus de discursos i l’estructura del discurs. En canvi, models com l’Anàlisi de la Conversa observen el discurs com a procés, i per tant focalitzen l’atenció en el que fan els participants d’una interacció comunicativa: per exemple com valoren qui pot parlar, i quan.”

(adaptat de Cook 1989)

“Necessitem una gramàtica orientada al discurs. Hi ha molts fenòmens gramaticals que només es poden interpretar en relació amb unitats més grans que l’oració. Per exemple, les construccions narratives, l’ús de partícules discursives, les cadenes anafòriques, etc. (...)

Per altra banda, la necessitat d’una gramàtica orientada al discurs també es fa evident quan observem unitats més petites que l’oració. Les expressions dels exemples següents són més petites que l’oració, i tanmateix, en les circumstàncies adequades, aporten informació completa al discurs. De fet, si es volgués elaborar més la resposta a la pregunta del primer exemple el resultat seria poc natural.

- a. (Què menges?) Un gelat
- b. Felicitats!
- c. Apa Jaume!”

(Adaptat de Hengeveld i Mackenzie 2008)

3. LA COMUNICACIÓ

Compareu aquestes definicions:

Comunicació:

1. Acció de comunicar; l'efecte.
2. Acció de comunicar-se dues o més persones o coses entre elles, l'una amb l'altra.

Comunicar:

1 v. tr. [LC] [AD] Fer que un altre participi (d'allò que posseïm), fer que sigui comú a ell i a nosaltres, transmetre. *Us comunicaré les notes que tinc sobre aquest tema. Comunicar un secret, una notícia, els pensaments, els seus projectes, a algú. Comunica la seva alegria a tothom que té a prop. L'arbre comunica el moviment a tota la màquina. El foc es comunicà a les cases del costat.*

2 1 intr. [LC] Entrar en relació, en comerç d'idees, d'interessos, etc., amb algú. *Encara que estiguem lluny l'un de l'altre, comunicarem per telèfon.*

2 2 intr. pron. [LC] *No li és permès de comunicar-se sinó amb l'advocat. Comunicar-se per carta.*

3 1 intr. [LC] El telèfon al qual hom està trucant, tenir la línia ocupada. *He trucat a l'Enric, però el telèfon comunicava tota l'estona.*

3 2 intr. [LC] Algú, tenir la línia telefònica ocupada. *La secretària sempre comunica.*

4 intr. [LC] Estar en relació mitjançant un pas. *El saló comunica amb la biblioteca per una porta secreta. Les dues cases comuniquen per una galeria. El canal de Suez fa comunicar el Mediterrani amb el mar Roig.*

(Diccionari de la Llengua Catalana, IEC, dlc.iec.cat)

Comunicación:

1. f. Acción y efecto de comunicar o comunicarse.
2. f. Trato, correspondencia entre dos o más personas.
3. f. Transmisión de señales mediante un código común al emisor y al receptor.
4. f. Unión que se establece entre ciertas cosas, tales como mares, pueblos, casas o habitaciones, mediante pasos, crujías, escaleras, vías, canales, cables y otros recursos.
5. f. Cada uno de estos medios de unión entre dichas cosas.
6. f. Papel escrito en que se comunica algo oficialmente.
7. f. Escrito sobre un tema determinado que el autor presenta a un congreso o reunión de especialistas para su conocimiento y discusión.
8. f. *Ret.* Figura que consiste en consultar la persona que habla el parecer de aquella o aquellas a quienes se dirige, amigas o contrarias, manifestándose convencida de que no puede ser distinto del suyo propio.
9. f. pl. Correos, telégrafos, teléfonos, etc.

Comunicar:

1. tr. Hacer a otro partícipe de lo que uno tiene.
2. tr. Descubrir, manifestar o hacer saber a alguien algo.
3. tr. Conversar, tratar con alguien de palabra o por escrito.
4. tr. Transmitir señales mediante un código común al emisor y al receptor.
5. tr. Establecer medios de acceso entre poblaciones o lugares. *El puente comunica los dos lados de la bahía.*
6. tr. Consultar con otros un asunto, tomando su parecer.
7. tr. ant. **comulgar.**

8. intr. Dicho de un teléfono: Dar, al marcar un número, la señal indicadora de que la línea está ocupada por otra comunicación.

9. prnl. Dicho de cosas inanimadas: Tener correspondencia o paso con otras.

10. prnl. Extenderse, propagarse. *El incendio se comunicó a las casas vecinas.*

(Diccionario de la Lengua Española, RAE, lema.rae.es)

Communication:

B1 [U] the act of communicating with people:

Television is an increasingly important means of communication.

We are in direct communication with Moscow.

With no decent phone signal, communication is difficult.

There's very little communication between mother and daughter (= they do not have a good relationship).

a course on communication skills

[C] FORMAL a message or a letter:

We received your communication of 11 March and are sorry to inform you that we won't be attending the conference.

Communicate:

B1 [I or T] to share information with others by speaking, writing, moving your body, or using other signals:

We can now communicate instantly with people on the other side of the world.

Unable to speak a word of the language, he communicated with (= using) his hands.

Has the news been communicated to the staff yet?

As an actor he could communicate a whole range of emotions.

B2 [I] to talk about your thoughts and feelings, and help other people to understand them:

I find I just can't communicate with her.

(Cambridge Dictionaries Online, <http://dictionary.cambridge.org>)

Interacció:

1 f. [LC] Acció o influència mútua o recíproca. *La interacció del cor i els pulmons.*

2 1 f. [FIF] Força amb què els cossos o els agents físics actuen els uns damunt els altres.

2 2 v [FIF] interacció bàsica Força elemental de la naturalesa. Les interaccions bàsiques són la gravetat, l'electromagnetisme, la força nuclear forta i la força nuclear feble.

3 f. [SO] Procés social a través del qual els individus i els grups actuen, s'identifiquen, es comuniquen i reaccionen en relació els uns amb els altres.

(Diccionari de la Llengua Catalana, IEC, dlc.iec.cat)

ALGUNES PERSPECTIVES SOBRE LA COMUNICACIÓ

1. EVOLUTIVA

Des del punt de vista evolutiu es distingeixen quatre formes de comunicació:

- (a) El significat que es desprèn de manera natural de l'objecte.
- (b) La conducta que activa la conducta dels altres.
- (c) La conducta que es fa amb la intenció que es conegui aquesta conducta.
- (d) El missatge que es diferencia clarament de la conducta.

2. COMPUTACIONAL

La comunicació és la transmissió d'un missatge des d'un emissor a un receptor.

Es proposen models matemàtics que SIMULEN els processos de comunicació i els estats d'informació.

3. PSICOLÒGICA

L'activitat comunicativa es fonamenta en la capacitat d'IDENTIFICACIÓ: usar el que ve a la nostra ment com a guia per comprendre la ment dels altres.

La comunicació no humana està mediatitzada pel significat natural, que es deriva de l'adaptació a característiques naturals del món. En canvi, la comunicació humana està mediatitzada per les assumpcions que fa el parlant sobre el destinatari (...) En la comunicació humana, és fonamental la intersubjectivitat: l'atribució mútua d'intenció i comprensió . Aquesta característica no és exclusiva de la comunicació lingüística; també la trobem en la comunicació no verbal (Michael Tomasello) .

La ment ens aporta l'habilitat d'atribuir intencions comunicatives al parlant, i de tenir-ho en compte a l'hora d'interpretar el missatge.

4. CONSTRUCCIONISME SOCIAL

Des de la perspectiva del **construccionisme social**, la comunicació es considera el marc de la construcció social de símbols, mites, tòpics, coneixements compartits... La interacció social dóna forma a aquests coneixements compartits, i aquests coneixements condicionen, al mateix temps, allò que comuniquem i allò que interpretem.

Comenteu:

(1) En qualsevol organisme biològic hi ha transmissió d'informació a nivell cel·lular.

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

- (7) BER Estàs amoïnat per alguna cosa?
XAV Jo? No. Per què ho dius?
BER Tens la cara tensa.

(8) Els dofins es comuniquen per mitjà de xiscles i xiulets. Els xiulets són sons de to uniforme que provenen de la part profunda de la laringe. Els utilitzen per comunicar estats d'alarma i excitació sexual.

(<http://www.xtec.cat/~aholanda/d72/dofins/dofins-1.htm>)

(9) Són les 6, però no cal que corris (Bassols 2001: 145)

- (10) BER Aniràs a la xerrada d'aquesta tarda?
XAV És de fonètica.

(Bassols 2001: 230)

- (11) Per on les has buscat, les claus?

(adaptat de Peccei 1999)

- (12) Vaga de metges:

- (13) PERE No ens va gaire bé, que treballis. Amb aquests horaris teus la major part de dies sopem tard i malament. Ho hauries de deixar.
ISA La feina que faig m'agrada. No em podries ajudar tu, amb el sopar?
PERE Ja saps que tinc molta feina, jo. La família és el més important.

- (14) Abdul ha comprat una costella de porc, i, a més, era per ell. (Bassols 2001: 242)

- (15) BER Vindràs al sopar?
MIR Venen els meus cosins.

- (16) Fragment del poema "Cançó dels dies de cada dia" (Maria Cabrera, *La matinada clara*, 2010). Traducció al castellà amb Apertium (www.apertium.org)

demà escampem la boira
demà noi re de re
demà serà l'albada
tu i jo de cos present

mañana esparcimos la niebla
mañana chico re de re
mañana será el *albada
tú y yo de cuerpo presente

4. EL CONTEXT

PARÀMETRES DEL CONTEXT

1. SITUACIONAL – DISCURSIU

Situacional: els participants, el propòsit, les normes, el gènere, els actes; el lloc on es produeix el text, el dia, etc.

Discursiu: els textos previs (per exemple, formen part del context discursiu d'una notícia les notícies publicades abans en diversos mitjans de comunicació sobre un mateix esdeveniment), el conjunt de textos al qual pertany un text particular (per exemple el diari és el context discursiu d'una notícia), el *cotext*, o entorn textual (el conjunt d'enunciats que envolten la part del text que estem analitzant), el *context intertextual* (el conjunt de textos que s'han anat repetint al llarg de la història, que es van repetint en situacions comunicatives semblants, i que anem interioritzant i activem quan ens cal fer-ho).

2. IMMEDIAT – AMPLI

Immediat: el context immediat del moment en què es produeix o es rep el text.

Ampli: les circumstàncies personals i socials de l'autor del text; les circumstàncies generals i socials del text mateix.

3. MENTAL – EXTRAMENTAL

Mental: les intencions de l'autor, i allò que imagina sobre la situació que exposa i les expectatives del destinatari; les intencions d'altres participants responsables del text i el que pensen sobre les intencions i expectatives dels receptors del text.

Extramental: les circumstàncies contextuais que no formen part de les intencions ni de les expectatives dels participants responsables del text.

4. VERBAL - NO VERBAL

Verbal: les expressions lingüístiques que constitueixen el text.

No verbal: en la llengua escrita, la disposició del text en l'espai, les formes, les imatges gràfiques, els paratextos, etc.; en la llengua oral, la posició del cos, els gestos manuals i facials, la distància física entre els interlocutors, etc.

5. FÍSIC – SOCIOCULTURAL

Físic: l'espai físic on es produeix el text, el dia, l'hora, els participants en tant que individus, la llengua usada, etc.

Sociocultural: els participants en tant que membres de xarxes i grups socials, les circumstàncies socials i culturals en què es produeix el text.

6. INTERACTIU – DESCRIT

Interactiu: els contextos de la producció i de la recepció del text.

Descrit: el context de la situació que descriu el text.

(Connolly, 2007, 2014)

Comenteu:

(1)

EL LECTOR EXPOSA

Mostres de la fira Seafood

■ Vaig visitar amb la meva família la fira Seafood Expo Southern Europe, a Fira de Barcelona. Quan faltava poc perquè el certamen s'acabés, algun expositor ens va regalar mostres de menjar envasades. A la sortida, ens vam trobar un parell de porters que no ens van deixar treure les mostres. Ho van fer de mala manera i ni tan sols ens van donar una explicació de per què no ens deixaven emportar-nos-les. Un dels porters ens va dir educadament que eren ordres i que no podíem treure-les d'allí. L'altre, en canvi, ens va increpar, ens va obrir les bosses sense demanar permís i ens va prendre a la força el que portàvem. El resultat de tot plegat va ser que, tot i que fins aquell moment consideràvem que la fira havia estat un èxit, aquest incident ens va deixar amb molt mala impressió.

ANTONI ALCARAZ
Barcelona

(2) Discurs de Pau Casals a les Nacions Unides, 1971.

<https://youtu.be/-hChcJAh5N0>

UN MODEL D'ANÀLISI DEL CONTEXT SITUACIONAL: "SPEAKING" (HYMES 1972)

S P E A K I N G

Escenari i Participants Propòsits Seqüència Clau ('key') Instruments Normes Gènere
escena ('ends') d'actes d'interacció

1A. ESCENARI

És el context físic de la situació d'interacció, inclosa la localització en el temps i en l'espai. Per exemple: l'Aula Capella de la Facultat de Filologia.

Alguns autors inclouen en aquesta dimensió els individus que són presents en la situació d'interacció però no hi prenen part ('bystanders').

1B. ESCENA

És el que està passant, i que associem a un tipus de situació determinat. Per exemple: un escriptor convidat presenta la seva darrera novel·la davant del públic que l'escolta.

Una mateixa escena pot tenir lloc en escenaris diferents; i escenes diferents poden tenir lloc en un mateix escenari.

2. PARTICIPANTS

Els participants de la situació comunicativa. Per exemple, en una conferència: el presentador, el conferenciant, el públic

3. PROPÒSITS

La finalitat (o les finalitats) de la situació comunicativa, i si s'assoleixen, canvien, o s'abandonen. Per exemple, en una conferència: informar el públic.

4. SEQÜÈNCIA D'ACTES

La sèrie d'actes comunicatius que conformen de manera conjunta el missatge discursiu. Per exemple, en una conferència: obrir l'acte, presentar el conferenciant, agrair aquest la presentació, fer la conferència, donar pas a preguntes del públic, diàleg del conferenciant amb el públic, agraïments, tancament de l'acte.

5. CLAU

El to, l'esperit, amb què té lloc la comunicació. Per exemple: humorístic, irònic, seriós, atent, còmplice, victimista, laudatori, crític, carinyós, emotiu... En una mateixa escena hi poden coincidir diverses claus.

6. INSTRUMENTS

Les varietats de la llengua (socials, geogràfiques, històriques i funcionals), inclosos els canvis de codi.

7. NORMES D'INTERACCIÓ

Les convencions que regeixen la comunicació interpersonal. Per exemple: si es pot interrompre la persona que parla.

8. GÈNERE

El tipus de situació amb què relacionem la situació comunicativa, i que reconeixem com a propi de la comunitat de parla. Per exemple: una conferència.

Mitjançant el model SPEAKING, descriu les característiques del **context situacional** dels dos esdeveniments comunicatius següents:

(1)

<http://www.aqu.cat/aqu/actualitat/noticies/n6309.html#.VCIFkxaHigY>

(2)

<http://plasostenibilitat.wordpress.com/2012/07/04/visites-jardi-2012/>

ELS PARTICIPANTS

La distinció entre **parlant/emissor** (jo) i **oient/receptor** (tu) és sovint insuficient per explicar la referència als participants en les interaccions comunicatives. Noteu, per exemple, l'ús datiu del pronom de primera persona ("em") per referir-se al parlant (en lloc del nominatiu "jo"), o el fet que el pronom de segona persona "et" no es refereix al destinatari de l'acte comunicatiu, sinó al mateix parlant (CME).

Ex. CME i a l'**Anna Mari** també, eh\
 que **em** va dir_
 ja **et** compraré quatre paquets\

(Corpus Oral de Conversa Col·loquial, www.ub.edu/ccub, citat per Nogué 2008)

Encara que aquests usos s'expliquen per un canvi d'estil (directe/indirecte) que modifica el punt de referència, també han posat sobre la taula la complexitat de la noció de participant. Algunes distincions entre participants que s'han proposat són les següents:

Des de la perspectiva del context situacional:

- **Enunciador** (parlant) i **enunciatari** (destinatari).
- Els **participants** (que intervenen en la interacció) i els **no participants** (persones que són presents però no participen directament en la interacció).

Vegeu també, més avall, els models de Goffman (1981) i Levinson (1988).

Des de la perspectiva del context sociocultural:

- El participant en tant que **individu** (per exemple *el Joan*) i el participant en tant que **membre d'una categoria social** (per exemple *un pagès*).
- Els participants definits a partir de les seves **relacions amb altres participants**: relacions com a **individus particulars** (per exemple: *la Berta* i *el Joan*) i relacions que es defineixen en funció del seu rol social (per exemple: *el metge* i *el pacient*, *el professor* i *l'alumne*, *la mare* i *el fill*).

Llegiu la definició que fa Neus Nogué dels conceptes de **parlant** i **oient**:

<http://en-altres-paraules.blogspot.com.es/2016/07/de-qui-parlem-quan-parlem-del-parlant.html>

<http://en-altres-paraules.blogspot.com.es/2016/08/de-qui-parlem-quan-parlem-de-loient.html>

(1) Digueu quines expressions d'aquest text es refereixen al participant en tant que membre d'un col·lectiu (digueu quin col·lectiu) i en tant que individu.

SZZ a vegades penso que sóc una privilegiada_
perquè em dedico a una cosa que almenys a_
m_
tinc prou criteri a amb_
amb el meu treball\
en canvi_
c-
com a consumidora diríem\
en general\
de cinema_
de_
de literatura_
de_
música_
de qualsevol cosa_
m-
no només a_
m\
quan estic a casa mirant la tele\
sinó quan surto al carrer_
també em trobo amb que_
se m'amaguen les coses interessants\

(entrevista televisiva 2 – 6430, Nogué 2008)

(2) Comenteu els tipus de participants que trobem habitualment en aquests tipus de situacions comunicatives:

- Conversa familiar a l'hora de dinar.
- Demostració d'un producte en una fira.
- Sol·licitud d'informació per telèfon.
- Grup de whatsapp.
- Reunió de pares en una escola.
- Sopar d'aniversari de casament.

DOS MODELS SOBRE ELS PARTICIPANTS : GOFFMAN 1981 I LEVINSON 1988

Marc participatiu (Goffman 1981):

(a) **Marc participatiu de producció:** animador, autor, i responsable.

L'animador és qui posa la veu en la comunicació oral, o qui produeix físicament el text en la comunicació escrita. L'autor és qui codifica lingüísticament l'enunciat. El responsable és qui assumeix la responsabilitat del que es diu.

(b) **Marc participatiu de recepció:** participants ratificats i participants no ratificats.

Participants ratificats: acceptats en l'esdeveniment comunicatiu. Distingeix:

- Destinatari directes: una o diverses persones que l'enunciador selecciona entre un conjunt més ampli d'interlocutors, i a qui s'adreça i interpel·la amb els seus enunciats. Distingeix: interpel·lats ('addressed'), acceptats ('ratified') i percebuts ('known').
- Destinatari no interpel·lats: l'enunciador no els interpel·la ni s'hi adreça directament, però participen en l'esdeveniment comunicatiu i hi poden intervenir com a enunciadors o com a destinataris directes en qualsevol moment. Distingeix: acceptats i percebuts.

Participants no ratificats: testimonis o espectadors d'un esdeveniment comunicatiu del qual estan exclosos. Distingeix: oients potencials ('overhearers', de qui l'enunciador en percep la presència) i espies ('eavesdroppers', que senten o escolten el missatge sense que l'enunciador en sigui conscient)

Formats de producció i de recepció dels participants (Levinson 1988):

(a) **Format de producció:** la distinció entre els formats de producció de les categories de participants i de no participants es basa en els trets següents:

- TRANSMISSIÓ: transmissió física de l'enunciat. (T)
- MOTIU: desig o necessitat de comunicar un enunciat determinat. (M)
- FORMA: l'aportació de paraules concretes a l'enunciat. (F)

Categories de PARTICIPANTS: autor (T,M,F), autor putatiu ('ghostee', T,M), portaveu ('spokesman', T,F), animador ('relay', T), proveïdor ('deviser', M,F), espònsor (M), formulador ('ghostor', F).

Categories de NO PARTICIPANTS: font última ('ultimate source', M,F), responsable ('principal', M), autor a l'ombra ('formulator', F).

(b) **Format de recepció:** la distinció entre els formats de recepció de les categories de participants i de no participants es basa en els trets següents:

- INTERPEL·LACIÓ ('address'): selecció d'un receptor. (I)
- DESTINACIÓ ('recipient'): selecció del destinatari d'un enunciat. (D)
- CONTACTE ('channel-link'): capacitat per rebre físicament el missatge. (C)

Categories de PARTICIPANTS: interlocutor (I,D,C), destinatari indirecte ('indirect target', D,C), intermediari (I,C), audiència (C).

Categories de NO PARTICIPANTS: oient potencial ('overhearer', C), oient potencial seleccionat ('targeted overhearer', D,C), destinació última ('ultimate destination', D).

Comenteu els marcs participatius de producció i de recepció d'aquests textos a partir de les propostes de Goffman i Levinson.

(1) Nota deixada al rebedor:

Marta. T'ho he deixat a la nevera. Petons.

(2) Carta del Reial Automòbil Club de Catalunya (RACC):

RACC 902 307 307 RACC.cat

Berta Mañé Pou
C/ Sabaters, 12
25489 La Pobla de Cabanes
Tarragona

RPCAO
RPCAO_0814

22 / Juliol / 2015

Benvolguda Sra. Mañé

Li agraim la confiança que diposita en el RACC i en el nostre Servei d'Assegurances, amb el qual pot gaudir de prestacions diferencials i de l'assistència mecànica i personal més completa. El sol fet de ser soci del nostre Club li permet accedir a una assegurança d'auto en condicions exclusives:

- Cotxe de substitució per sinistre mentre reparen el seu als Tallers RACC Assegurances.
- Fars, intermitents i miralls retrovisors inclosos a la garantia de vidres.
- Defensa i reclamació incloses, fins i tot si viatja en transport públic o com a vianant.
- Completa revisió de seguretat anual gratuïta per al seu vehicle.

I, a més, podrà continuar gaudint d'aquests avantatges exclusius totalment gratuïts*:

- El RACC es fa càrrec de l'import de l'assegurança si es queda sense feina.
- Si per sinistre ha de canviar un pneumàtic, li regalem l'altre del mateix eix perquè viatgi en un cotxe equilibrat i segur.

Ser soci del RACC és molt més que contractar una pòlissa, vol dir tenir el suport d'un equip de professionals que treballa les 24 hores del dia per atendre'l davant de qualsevol emergència. Un equip que, amb mitjans propis, aconsegueix la reparació a l'instant en un 90% de les assistències.

Truqui'ns al 902 307 307 o adrexi's a l'oficina RACC més propera. En la renovació de la seva pòlissa, la manera que tenim d'agrar-li la seva confiança és oferir-li la millor assegurança al millor preu.

Amb el RACC viurà tranquil quan condueixi, en els seus viatges, a casa seva, en el seu temps lliure.

Cordialment,

M. Sañé

Mònica Sañé
Directora de Màrqueting de Socis

DOS MODELS D'ANÀLISI DEL CONTEXT MENTAL: LA SEMÀNTICA COGNITIVA I LA TEORIA DE LA PERTINÈNCIA

La Semàntica Cognitiva:

Hi ha diversos models teòrics que, des de la Semàntica, intenten explicar la interacció entre els significats “de diccionari” i el coneixement enciclopèdic, és a dir, tota aquella informació que emmagatzemem en la ment a partir de l'experiència. En aquests models, la Semàntica es considera inseparable de la Pragmàtica. Alguns dels conceptes teòrics que s'han proposat en aquests models han servit per explicar com s'organitzen mentalment les intencions dels parlants, i quines són les seves expectatives sobre els destinataris. Per exemple:

Model cognitiu idealitzat (Lakoff 1987): model idealitzat del món, que inclou mites i llegendes. Els models idealitzats poden condicionar, per exemple, com categoritzem els conceptes en classes de paraules. Lakoff ho il·lustra amb l'exemple de la llengua dyrbal (una llengua indígena australiana): en aquesta llengua, l'expressió *balan* s'afegeixen a tots els mots que designen dones, foc, aigua i objectes i animals perillosos. La relació entre aquests conceptes no es pot explicar des del model occidental del món, on la relació entre dones i coses perilloses, o entre aigua i foc, pot provocar una certa estranyesa, sinó amb el valor que té el foc en la cultura dyrbal, i a la relació entre el foc i la dona en la mitologia d'aquesta cultura. El fet que el foc sigui perillós explica la inclusió de les coses perilloses en la categoria, igual que l'aigua, pel fet que apaga el foc.

Domini cognitiu (Langacker 1987): representació mental del món, que pot incloure fets indiscutibles, errors flagrants, creences i supersticions. Aquestes representacions mentals determinen la manera com percebem i construïm el significat. Per exemple, per entendre correctament el concepte de *genoll* fem servir diversos dominis cognitius: la *cama*, la *flexibilitat*, el *moviment*, i les *articulacions*.

Marc (Fillmore 1985, Fillmore et al. 2000): estructura mental que conté informació sobre les propietats, els constituents i els participants de l'objecte o de la situació que representa. El concepte de *marc* és la base de la teoria anomenada Semàntica de Marcs ('Frame Semantics'), que parteix de la idea que cada paraula (a) evoca un marc particular i (b) destaca ('profiles') algun element o algun aspecte d'aquest marc, que és el que insereix directament en l'estructura semàntica de l'oració o el text.

La Teoria de la Pertinència (o de la Rellevància) (Sperber i Wilson):

En la teoria de la pertinència, el context és el conjunt de factors que permeten la producció i la interpretació dels enunciats amb el mínim cost de processament mental. Per exemple, quan algú ens pregunta pel carrer “Tens hora?” els nostres mecanismes de recuperació dels records activen les situacions de petició de l'hora, que són les més pertinents en aquest context i ens orienten a la interpretació adequada de l'enunciat; en canvi, no activem el record de situacions en què la recepcionista d'un centre de salut dental ens demana si teníem cita concertada.

(1) Quin model cognitiu idealitzat de la nostra cultura reflecteix el fet que les oracions 2 ens semblin estranyes i les 1 no?

- a.1. Té marit
- a.2. Té marits
- b.1. No té fills.
- b.2. No té fill.

(2) Proposeu dos dominis cognitius diferents per a cadascuna de les expressions subratllades. Segons el domini cognitiu amb què el parlant associï l'enunciat, aquesta expressió tindrà un significat diferent.

Exemple: *Josep Vilà és un liberal.*

Domini cognitiu 1: La política econòmica.

(Significat: Josep Vilà defensa una economia de poc intervencionisme del govern en el mercat, d'acomiadaments lliures, d'impostos mínims, etc.)

Domini cognitiu 2: La política social.

(Significat: Josep Vilà és una persona tolerant amb les creences i la conducta de les persones, i probablement és contrari al liberalisme econòmic, ja que preferiria un intervencionisme del govern que assegurés l'estat del benestar).

- a. No és del seu braç.
- b. No vol la independència.
- c. Els va treure un ganivet.
- d. El Jordi s'ha casat.
- e. Se m'ha mort.

(3) Quines expectatives sobre el context creen les expressions següents?

- a. En sé un de boníssim...
- b. Hi havia una vegada...
- c. Em sap greu molestar-lo, però...
- d. Guillem, vine cap aquí ara mateix!...
- e. Benvolgut Senyor...
- f. Necessita ajuda?...

5. L'ESTIL

Comenteu:

- 2 f. [FLL] Part de la lingüística que estudia els recursos expressius de la llengua.
 3 f. [FLL] Estudi literari i lingüístic dels recursos expressius i de l'estil d'una obra, d'un escriptor, d'un gènere o d'una determinada època.

Diccionari de la Llengua Catalana, <http://dlc.iec.cat>

En un article escrit el 1978, que es publica per primera vegada el 1982, Aracil dóna a conèixer algunes de les tradicions que han configurat la pragmàtica moderna: els estudis del discurs francòfons i anglòfons, l'etnografia de la parla de Hymes, el funcionalisme de Halliday, la retòrica comparativa de Kaplan, la filosofia del llenguatge d'Austin i Searle, les recerques de Bernstein sobre els codis elaborat i restringit, la sociologia de la vida quotidiana i del sentit comú (Shutz, Berger) i l'etnometodologia (Cicourel, Garfinkel, Goffman). Per a Aracil, aquests corrents d'investigació haurien de contribuir a la configuració d'una nova disciplina autònoma ("nova" en l'àmbit de la lingüística catalana) que s'hauria d'ocupar dels usos lingüístics en els diversos contextos comunicatius i que tindria com a unitat de treball el discurs o text. L'article d'Aracil enceta un debat en què participen, almenys, tres altres autors: Salvador (1984a,c), Viana (1986) i Payrató (1988). Salvador (1984a,c) manifesta el seu acord general amb les propostes d'Aracil i proposa el que podrien ser les bases d'aquest nou camp epistemològic: la sociolingüística, la semiòtica, la filosofia del llenguatge, la lingüística del text i la teoria literària. Salvador presenta aquest camp com un "programa d'investigació" interdisciplinari i evita fer una proposta definitiva sobre el terme que l'hauria de denominar, encara que manifesta la seva simpatia pel terme *estilística*, que havia proposat Aracil. Viana (1986) reprèn el fil del discurs encetat per Aracil i Salvador hi afegeix la conveniència de recórrer a la pragmàtica per donar raó dels aspectes interpretatius del discurs. En aquest treball apareixen els dos termes que posteriorment han estat més usats, en l'àmbit de la recerca sobre el català, per denominar el camp de la pragmàtica (o almenys alguns dels possibles acostaments a aquest camp): *pragmàtica* i *anàlisi del discurs*. Payrató (1988: 14), finalment, dóna notícia dels plantejaments d'Aracil, Salvador i Viana, i aposta per un camp teòric "a cavall entre la pragmàtica i la sociolingüística".

(Alturo, 2003, http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm03hivern/alturo1_3.htm)

5.1. Estilística del text multimodal

Factors que poden determinar els estils verbals

(A) VARIETAT DIALECTAL

1. Històrica: (a) contemporània, (b) pretèrita.
2. Geogràfica: (a) local/regional, (b) estàndard/no marcada
3. Social:
  - 3.1. De classe social: (a) no marcada, (b) baixa, (c) mitjana, (d) alta, (e) d'altres.
  - 3.2. De nivell cultural: (a) no marcada, (b) baixa, (c) mitjana, (d) alta.
  - 3.3. De generació: (a) no marcada, (b) gran, (c) jove, (d) infantil.
  - 3.4. De gènere: (a) no marcada, (b) masculina, (c) femenina.
  - 3.5. D'adquisició: (a) nativa/no marcada, (b) segona.
  - 3.6. De grup social/ètnic: per especificar.

(B) VARIETAT FUNCIONAL

4. De camp: (a) no especialitzat, (b) especialitzat.
5. De mode:
  - 5.1. De canal: (a) oral, (b) escrit, (c) mixt, (d) d'altres.
  - 5.2. De preparació: (a) no planificat, (b) planificat, (c) mixt.
6. De tenor:
  - 6.1. Funcional: (a) interactiu, (b) informatiu, (c) mixt, (d) d'altres.
  - 6.2. Personal: (a) subjectiu/implicat, (b) objectiu/distant, (c) mixt.
7. De to: (a) informal, (b) neutre, (c) formal.

(C) TIPUS DE TEXT

8. D'orientació: (a) narrativa, (b) descriptiva, (c) explicativa, (d) argumentativa, (e) instructiva.
9. De materialització:
  - 9.1. De composició/naturalesa: per especificar (extensió, nominal/verbal...).
  - 9.2. D'organització/estructura: per especificar (explícita/implícita, travada/deslligada...).
  - 9.3. D'unitat (cohesió): per especificar (cohesionat/segmentat)
  - 9.4. D'interpretabilitat (coherència): per especificar (coherent/incoherent).

(D) GÈNERE TEXTUAL/DISCURSIU

10. D'àmbit: (a) privat, (b) públic (institucional), (c) mixt, (d) d'altres.
11. De propòsit: (a) no literari, (b) literari (expressiu/estètic), (c) mixt, (d) d'altres.
12. D'estructura: (a) dialògica (multigestionada), (b) monològica, (c) mixta, (d) d'altres.

(Payrató 2013)

Factors que poden determinar els estils no verbals

(A) ASPECTES LINGÜÍSTICS VOCALS NO VERBALS

1. Entonació:
  - 1.1. Seqüències terminals de l'entonació.
  - 1.2. Focalitzacions.
2. Quantitat:
  - 2.1. Allargaments.
3. Accent.

(B) COMUNICACIÓ VOCAL (PARALINGÜÍSTICA)

4. Intensitat.
5. Ritme.
6. Èmfasi.
7. Qualitat de veu.

(C) COMUNICACIÓ NO VERBAL NO VOCAL

8. Cinèsica (gestió del moviment):
  - 8.1. Expressió facial.
  - 8.2. Mirada.
  - 8.3. Postura.
  - 8.4. Gesticulació.
9. Proxèmica (gestió de l'espai i de l'entorn):
  - 9.1. Espai i entorn personal.
  - 9.2. Espai i entorn col·lectiu.
10. Cronèmica (gestió del temps):
  - 10.1. Ritmes de la interacció:
    - 10.1.1. Seqüències monològiques.
    - 10.1.2. Seqüències dialògiques.
  - 10.2. Temps de latència en les respostes.
11. Altres aspectes/altres canals (segons modalitats):
  - 11.1. Trets físics personals.
  - 11.2. Aspectes del vestuari i arranjament personal.
  - 11.3. Contacte físic amb els interlocutors (tacte).
  - 11.4. Característiques físiques dels objectes o productes:
    - 11.4.1. Dimensions i textura.
    - 11.4.2. Color.
    - 11.4.3. Tipografia.

(Payrató 2013)

Quins factors determinen les diferències d'estil entre el parlants d'aquests vídeos?

(1) Lluís Companys: <https://www.youtube.com/watch?v=vnwXH4oOLog>

(2) Artur Mas: https://www.youtube.com/watch?v=9WAeyr_UDBQ

5.2. Registre

El registre és la varietat funcional de la llengua que utilitza el parlant en una situació comunicativa. Està condicionat pel context de la situació. Podem classificar els registres tenint en compte criteris diferents, per exemple els factors que, segons Halliday i Hasan (1976), defineixen conjuntament el context de situació d'un text: el camp, el mode i el tenor.

El **CAMP** és l'esdeveniment complet on s'està produint el text, juntament amb l'activitat que el parlant o escriptor realitza amb un determinat propòsit. El tema de l'activitat comunicativa és part del camp.

Podem distingir, a partir d'aquest paràmetre, els registres *genèrics* ("feridura") i els *tècnics* ("apoplexia"). Payrató (2003) fa notar que aquests dos registres poden coincidir en un mateix esdeveniment comunicatiu: per exemple una conversa col·loquial amb un segment descriptiu tècnic sobre un aparell)

El **MODE** és la funció del text en l'esdeveniment. Inclou el canal (oral o escrit, espontani o preparat) i el gènere o modalitat retòrica (per exemple si és narratiu, didàctic, persuasiu, cooperatiu ('phatic communion'), etc.

En relació amb aquest paràmetre podem distingir, per exemple, el registre *oral espontani*, *l'escrit per ser dit*, *l'escrit per ser llegit*, el registre *persuasiu*, el *descriptiu*, etc.

El **TENOR** es refereix als rols que assumeixen els parlants en la interacció, al conjunt de relacions socials entre els participants, permanents o transitòries.

En relació amb aquest paràmetre podem distingir, per exemple, el registres *formals* i els *informals*.

Comenteu les diferències entre la definició que fan Halliday i Hasan d'aquests factors i les definicions de CAMP, MODE, TENOR i TO a Payrató (2003: 185-186):

1) Camp

El camp, o tema, determina l'essència de l'acte d'utilització de la llengua, i ens separa els registres segons l'objecte de què es parla, sigui *genèric*, *corrent* o *quotidià* (en el cas de la varietat col·loquial), o bé *tècnic* o *especialitzat* (en el cas dels registres tècnics, també anomenats *tecnolèctes* o *llengües d'especialitat*). Malgrat que podem distingir bé, en general, els dos pols de la gradació (cf. feridura i apoplexia), és evident també que trobem àrees on conflueixen trets dels dos extrems (per exemple, una conversa col·loquial amb una seqüència descriptiva tècnica sobre un aparell).

2) Mode

El mode fa referència al canal (bàsicament *oral* o *escrit*) i al grau de preparació del text (*planificat* o *espontani*). Com veurem en plantejar la distinció entre llengua oral i escrita, en el pròxim subapartat, el canal presenta, també, tot un seguit de modalitats que no són classificables senzillament com a orals o escrites, sinó que demanen més precisions (per exemple, *oral espontània*, *escrita planificada per ser dita*, etc).

3) Tenor

El tenor permet distingir els registres amb relació als propòsits de l'ús lingüístic i, per tant, al capdavant, de les funcions del llenguatge, que ja hem constatat que no solen ser excloents les unes amb les altres. Una distinció fonamental separa els registres més aviat *transaccionals* o *informatius* (lligats a la transmissió d'informació), dels *interactius* (lligats a la interacció entre els locutors). Aquesta distinció es correspon de fet amb la que hem vist de Halliday sobre les funcions del llenguatge, en concret amb la seva distinció entre funció *ideativa* i funció *interactiva* (que és la que distingiria, per exemple, una conversa de negocis o de feina d'una conversa col·loquial entre amics). El tenor es pot connectar també amb el criteri funcional que ha portat tradicionalment a distingir diferents modalitats discursives o tipus de text (amb etiquetes com les de text narratiu, descriptiu, expositiu, argumentatiu, instructiu, predictiu, persuasiu, poètic, etc). En altres ocasions, en canvi, s'ha simplificat fins a l'extrem de parlar de textos *subjectius* i *objectius* (entesos, això sí, com els dos extrems d'una cadena).

4) To

El to, per últim, es refereix a la relació que mantenen els interlocutors entre ells, i es concreta en el grau de formalitat de la interacció, situable en un continu que va del més formal (*solemne*, com s'ha dit tradicionalment) al més informal (*col·loquial*, sovint anomenat *familiar*); entre aquests dos pols podem situar-hi un ús més aviat neutre (que algun cop, i malgrat el perill de confusió amb el concepte usual de *llengua estàndard*, s'ha anomenat també *estàndard*, en el sentit de no marcat). Potser en aquest últim factor del to és on es fa més evident que la gradació no es pot reduir a simples categories o a caselles tancades, per bé que les marques lingüístiques (per exemple els tractaments: *tu*, *vós*, *vostè*) ens donen pistes per entendre com els interlocutors conceben la situació i quin ús en fan, en termes funcionals, del llenguatge. La diferència de formalitat és a vegades força evident (*ei!* / *passi-ho bé!* / *merda/brutícia*), no gaire en d'altres (*atentament* / *respectuosament*; *brutícia* / *porqueria*) i no gens en fórmules no marcades (*només/solament*, *arrecerar-ser/aixoplugar-se*).

5.3. Oralitat i escriptura

Comenteu:

Les construccions de la parla informal solen tenir una organització menys acurada que la que trobem en la llengua escrita. Això no vol dir que el llenguatge conversacional no tingui gramàtica; simplement vol dir que la gramàtica de l'oral és d'una altra mena, amb oracions que són particularment difícils de delimitar. (Crystal, 1987: 94)

“La teoria lingüística s’ocupa d’un parlant-oient ideal, en una comunitat lingüística homogènia, que coneix perfectament la seva llengua, i a qui no afecten les condicions que no tenen valor gramatical, com ara les limitacions de la memòria, les distraccions, els canvis de centre d’atenció i interès, i els errors (característics o casuals) que fa quan aplica el seu coneixement de la llengua a l’ús real.” (Chomsky 1965: 5)

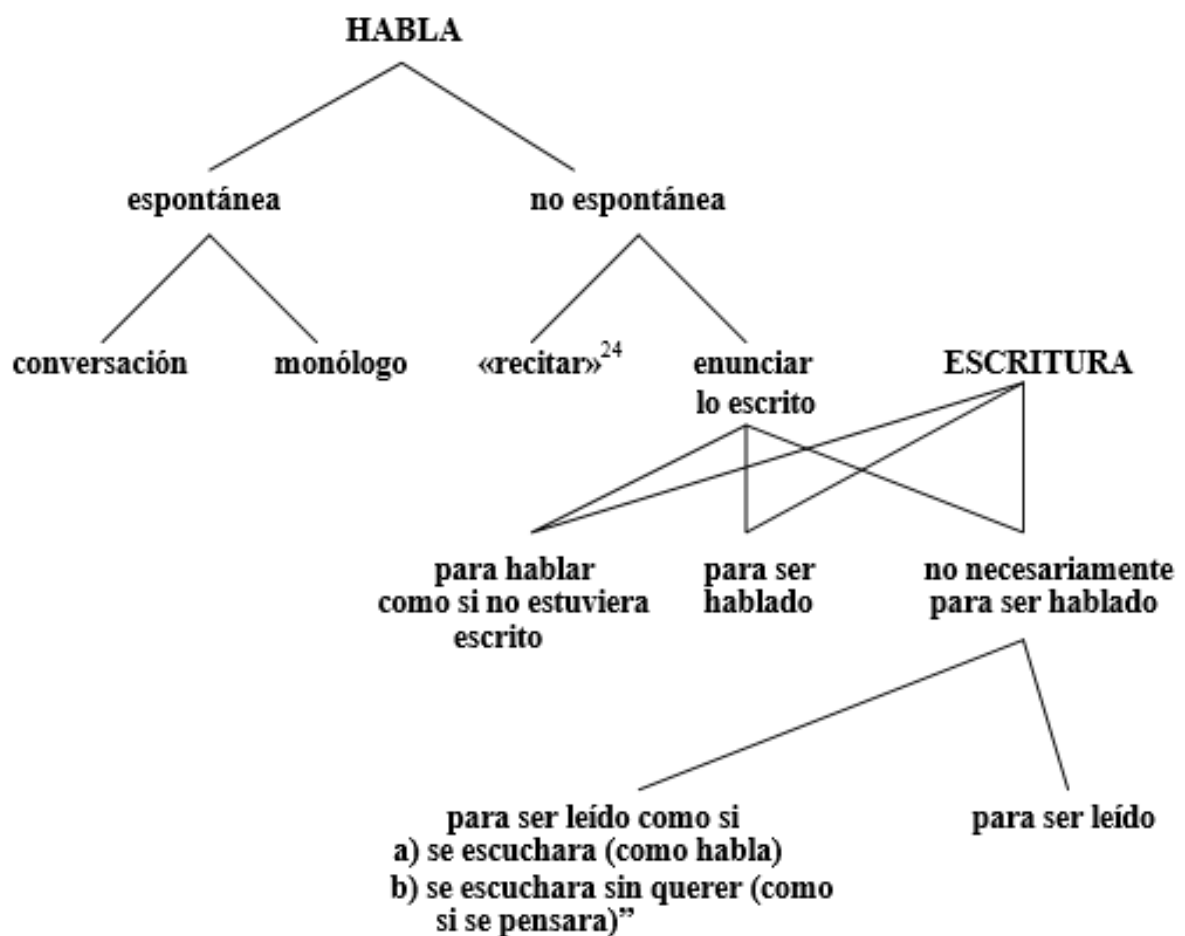
Malgrat aquesta definició, les formes lingüístiques que s’analitzen en els treballs de gramàtica generativa, obtingudes a partir de la intuïció i la introspecció de l’investigador, són les típiques d’una llengua escrita estàndard o neutra i s’hi sol descartar tant allò que és col·loquial com allò que és literari, en la consideració que són usos particulars del llenguatge que transgredeixen les regles de la gramàtica. (Castellà : 37)

El fet que la llengua escrita hagi estat la matèria bàsica de la lingüística, però, tampoc no ha permès que l’escriptura en general hagi rebut una atenció adequada. Així, al mateix temps que els autors que hem vist denuncien la migrada orientació dels estudis lingüístics cap a la llengua oral, n’hi ha que reclamen una lingüística de l’escriptura que contempli determinats aspectes de la complexitat del text escrit (especialment literari) que generalment no es tenen en compte. (Castellà : 43-44)

Ni l’oralitat ni l’escriptura s’han de considerar una més bàsica que l’altra. No al cost d’excloure’n una de les dues. Ben al contrari, les hem d’analitzar totes dues, i és important poder comparar les dues modalitats. Evidentment, en termes de desenvolupament humà l’estatus de l’oral és bàsic. Tanmateix, quan una cultura ha desenvolupat la comunicació escrita, no hi ha cap raó per considerar que l’escriptura és secundària respecte de l’oral. Des d’aquesta perspectiva, no és adequat dir que l’oral o l’escrit són la modalitat primària del llenguatge. Simplement són modalitats diferents. (Biber 1989: 8-9)

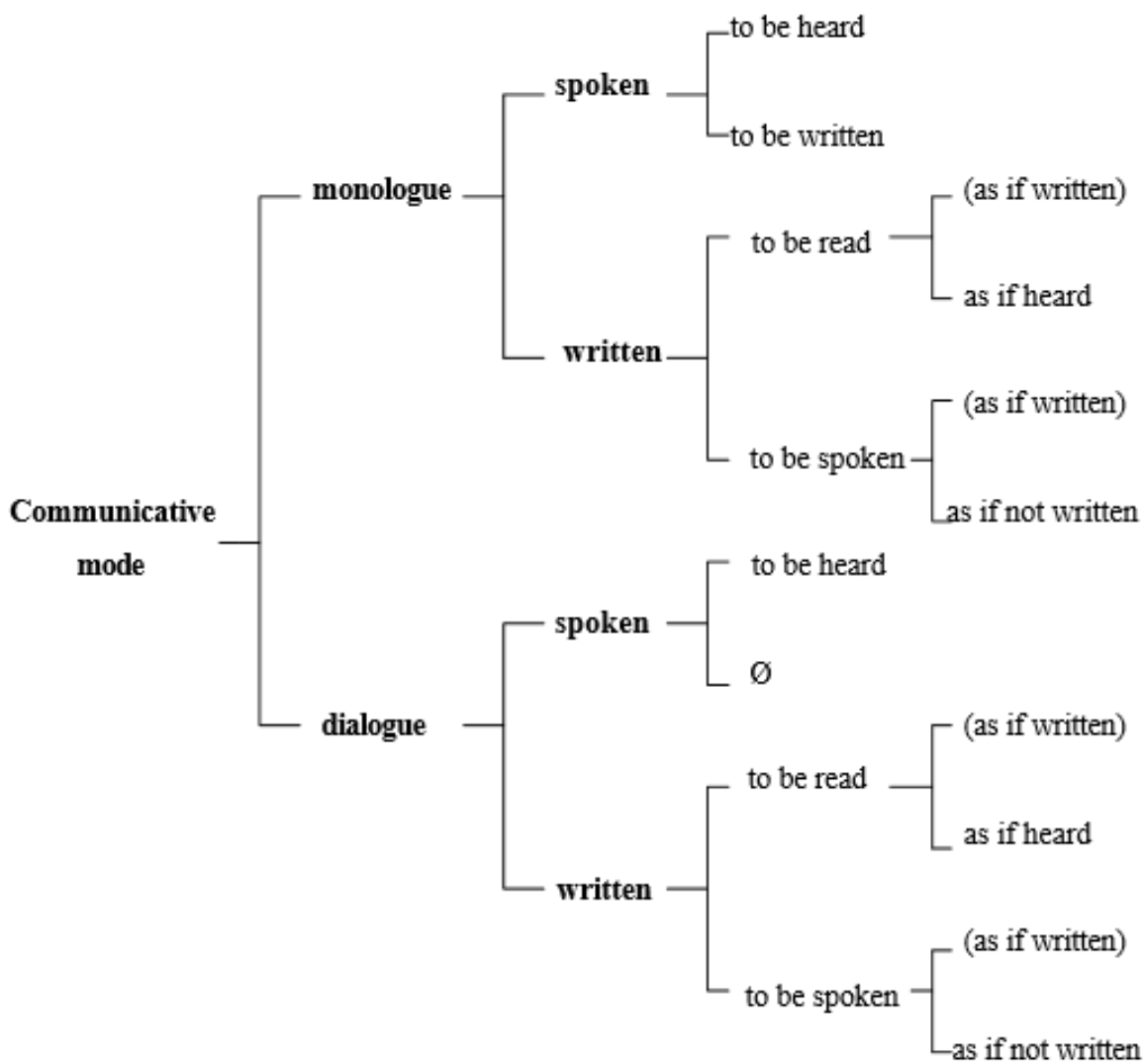
Compareu els esquemes que proposen els autors següents per classificar les modalitats comunicatives orals i escrites:

“Distinciones sugeridas en la dimensión de variaciones de situación, clasificadas como la relación entre el usuario y el medio utilizado.

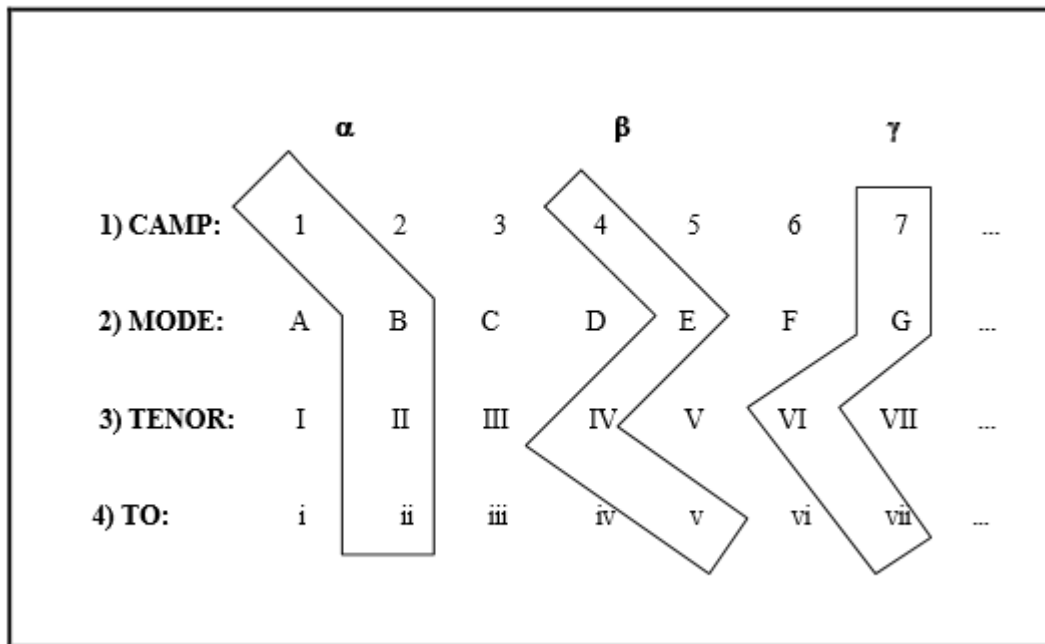

(Gregory i Carroll, 1978: 82)

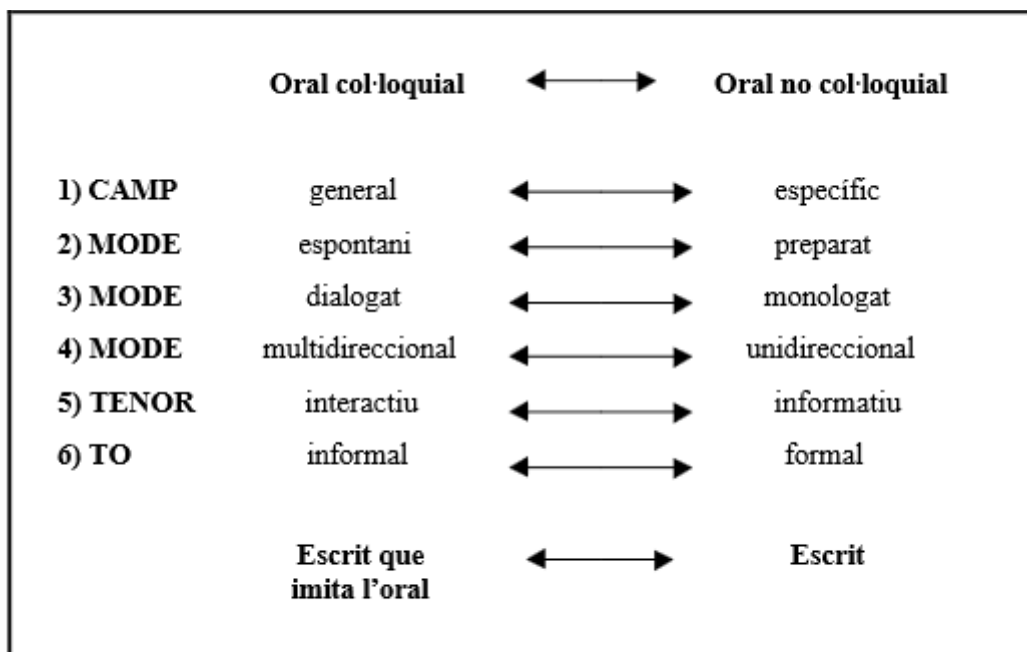
“Figure 11 Classification of communicative mode

(Munby 1978)

(Payrató, 1988: 47)

(Castellà, 1996a: 225)

Situeu els gèneres de discurs següents en els diagrames proposats per Gregory i Carroll i Munby:

- (1) Novel·la.
- (2) Conversa col·loquial en una sèrie televisiva d'humor.
- (3) Declaracions del portaveu d'un partit polític en una roda de premsa.
- (4) Conversa en un grup de whatsapp per organitzar una festa.
- (5) Conversa a través del correu electrònic per realitzar la compravenda d'un producte de segona mà.
- (6) L'empresari que dicta un carta a la seva secretària.

Comenteu els fragments de text següents tenint en compte les propostes teòriques que hem comentat.

(1)

28   (.. 0.77) bé\
29   evidentment_
30   en_
31   en la:_
32   doctrina:_
33   m:_
34   més_
35   e:_
36   (.. 0.41) diguem_
37   (.. 0.70) la doctrina:_
38   e: més pura_
39   sobre_
40   sobre_
41   la doctrina liberal més pura_
42   (.. 0.44) rebutja_
43   evidentment_
44   tota intervenció de l'estat_
45   en_
46   el sector de la premsa\

(Classe magistral. Corpus Oral de Registres, EDUC3, www.ub.edu/ccub, Alturo et al. 2004)

(2) Corrent polític i econòmic que dóna preferència a la llibertat individual per damunt d'altres valors socials i promou l'activitat privada sense intervenció de l'estat.

(Entrada de diccionari general: Liberalisme. DIEC2, dlc.iec.cat)

- (3) El liberalisme parteix del reconeixement de la llibertat com a dret per a tots els homes. Però el sentit precís del terme canvia segons el terreny específic al qual es refereix (polític, econòmic, religiós, etc.) i s'ha modificat considerablement al llarg del temps. (...)

(Entrada de diccionari enciclopèdic: Liberalisme. *Enciclopedia.cat*)

(4)

Alex @eboke · 7 may. 2012

@rogergraells si es donen diners públics (a qui sigui) és **intervencionisme** de l'Estat.

[Ver conversación](#)

(twitter.com, 07/05/2012)

- (5) MJJ lo que és tristíssim és que no haguem guanyat_
 MJJ quatre o cinc a dos fa estona eh\
 MJJ (.0.25) {(P) cinc a zero collons\
 MJJ cinc a zero\
 PUY cla:r\
 MJJ (.. 0.47) eh/
 (... 1.53)
 MJJ això és lamentable\
 MJJ cinc a zero collons\
 (... 1.02)
 TRS quant deies tu/
 MJJ (.. 0.48) jo/
 MJJ (. 0.27) abans deia quatre a dos\
 MJJ quan estaven gols\
 EUU [sí xxx]
 MJJ [però després] a zero\
 EUU tres a dos\
 MJJ eh/
 MJJ (.. 0.34) {(f) no són professionals\
 PUY (.. 0.78) no:\
 MJJ {(@) no:\
 PUY (.. 0.49) {(P) @@@}

(Corpus Oral de Conversa Col·loquial, Payrató i Alturo 2002)

(6) CISTELLER: Escolta, cada dia veig que teixeixes la mateixa tela, però no sembla que avancis gaire...Fa una setmana que la tens igual.

TEIXIDORA: Què et penses, tu?. És un treball lent, això del teixir, i si es vol fer bé... (pausa) La feina mal fetano té futur.

CISTELLER: Però, al pas que vas, aquesta tela en té ben poc de futur.

TEIXIDORA: (se li acosta perquè no la senti ningú més) No ho diguis a ningú, però és que tot el que teixeixo de dia, ho desfaiç de nit.

CISTELLER: Però, que estàs boja? Així, és clar que no acabaràs mai!

TEIXIDORA: És que no vull pas acabar-la aquesta peça!

CISTELLER: Així no haver començat, i ja està.

TEIXIDORA: T'ho explicaré si em promets que no ho diràs a ningú.

CISTELLER: Cap problema, dona, ja saps que jo sóc una tomba.

(<http://blocs.xtec.cat/teatredescola/category/pastorets/>)

(7)

Paypal en català

Noderadors: [jordis](#), [cubells](#)

[Envia una resposta](#)

5 entrades • Pàgina 1 de 1

Paypal en català

Data: dt. set. 17, 2013 4:57 pm

Autor: [martamolina](#) (Entrades: 1)

Hola, sabeu si hi ha alguna manera perquè Paypal es mostri en català? Estic creant una botiga online amb wix i la única manera que permet fer els pagament és amb Paypal, i m'agradaria que la plataforma de pagament fos en català. Em podeu ajudar? Moltes gràcies!

Re: Paypal en català

Data: dc. abr. 23, 2014 6:56 am

Autor: [xaviocat](#) (Entrades: 1)

Hola Marta,

Jo també estic amb les mateixes, però crec que paypal en català no existeix, he mirat els diferents idiomes per país i he revisat Espanya, que sol ofereixen en castellà i Andorra (que el català es l'idioma oficial) i en cap dels dos ofereixen l'opció catalana.

A mi m'urgeix ja que tinc un client que te la web en català i vol inserir paypal en català, si algú en sap algo més ho agrairia.

Salutacions,

Xavi

Sóc un apassionat de la publicitat digital, treballo com a consultor seo (<http://posicionamientoweb.cat/consultor-seo-barcelona/>) i m'agrada viatjar per les terres catalanes i llegir sobre les nostres tradicions.

Re: Paypal en català

Data: ds. juny 28, 2014 9:46 pm

Autor: [JoanRamon](#) (Entrades: 1)

Jo també vaig tindre un problema molt similar. Amb una web d'un determinat grup social que es negava a posar res en castellà a la web, ni tan sols el Paypal... Al final, doncs clar van tenir que cedir.

Potser després del referèndum la cosa canvia y moltes de les empreses internacional ens comencen a tenir en compte.

Salud companys!

Aquí Joan, un apasionat de la literatura català y també d' Internet. Treballo com a redactor a l' agencia de marketing digital YOSOYMARKETING <http://www.yosoymarketing.com>

(8) “Moltes gràcies, senyora presidenta. Molt honorable president de la Generalitat, honorables consellers, molt honorable president Rigol, alcalde de Barcelona, diputades, diputats (remor de veus), ciutadans de Catalunya que en aquests moments també estan seguint aquest debat, per a mi (veus de fons)... Ah, sí, president Benach, diculpi..., president Benach; veia remor de veus i no entenia per què, i ara el president mateix m’ho ha assenyalat. Per a mi és un autèntic honor de poder fer aquesta primera intervenció com a relator d’aquesta Proposició de llei de consultes populars no referendàries i de participació ciutadana. En aquest primer torn, el que pertoca és explicar com s’ha tramitat aquesta llei, quins són els punts forts que toca i quines han estat les conclusions d’aquest treball de la ponència que va ser designada en el seu moment per la Comissió d’Afers Institucionals del Parlament de Catalunya.”

(Diari de sessions, Parlament de Catalunya, <http://www.parlament.cat/activitat/dspcp/10p077.pdf>)

(9) Fa cent anys que en català no fem servir la ñ. El basc i el gallec sí que la tenen. Això no vol dir que el so que representa sigui exclusiu d’aquestes llengües. Sense anar gaire lluny, hi és en portuguès i occità (nh), i en francès i en italià (gn). L’ortografia de cada llengua ha optat per una solució a l’hora d’escriure. I l’Institut d’Estudis Catalans va decidir, ara fa cent anys, que fariem servir la ny, que la ela geminada l’escriuríem amb un punt volat (l·l) i que paraules com rahó perdrien l’hac intercalada (raó).

(<http://www.lavanguardia.com/encatala/20130203/54365040604/100-anys-d-ortografia.html>)

(10) “Aquest és l’honor més gran que he rebut a la meua vida. La pau ha estat sempre la meua més gran preocupació. Ja en la meua infantesa vaig aprendre a estimar-la. La meua mare (una dona excepcional, genial), quan jo era noi, ja em parlava de la pau, perquè en aquells temps també hi havia moltes guerres. A més, sóc català: Catalunya va tenir el primer parlament democràtic molt abans que Anglaterra; i fou al meu país on hi hagué les primeres nacions unides. En aquell temps (segle onzè) van reunir-se a Toluges (avui França), per parlar de la pau, perquè els catalans d’aquell temps ja estaven contra, CONTRA la guerra. Per això les Nacions Unides, que treballen únicament per l’ideal de la pau, estan en el meu cor, perquè tot allò referent a la pau hi va directament. Fa molts anys que no toco el violoncel en públic, però crec que he de fer-ho en aquesta ocasió. Tocaré una melodia del folklore català: El cant dels ocells. Els ocells, quan són al cel, van cantant: “Pau, pau, pau”, i és una melodia que Bach, Beethoven i tots els grans haurien admirat i estimat. A més, neix de l’ànima del meu poble, Catalunya”

(Discurs de Pau Casals a les Nacions Unides, 1976)

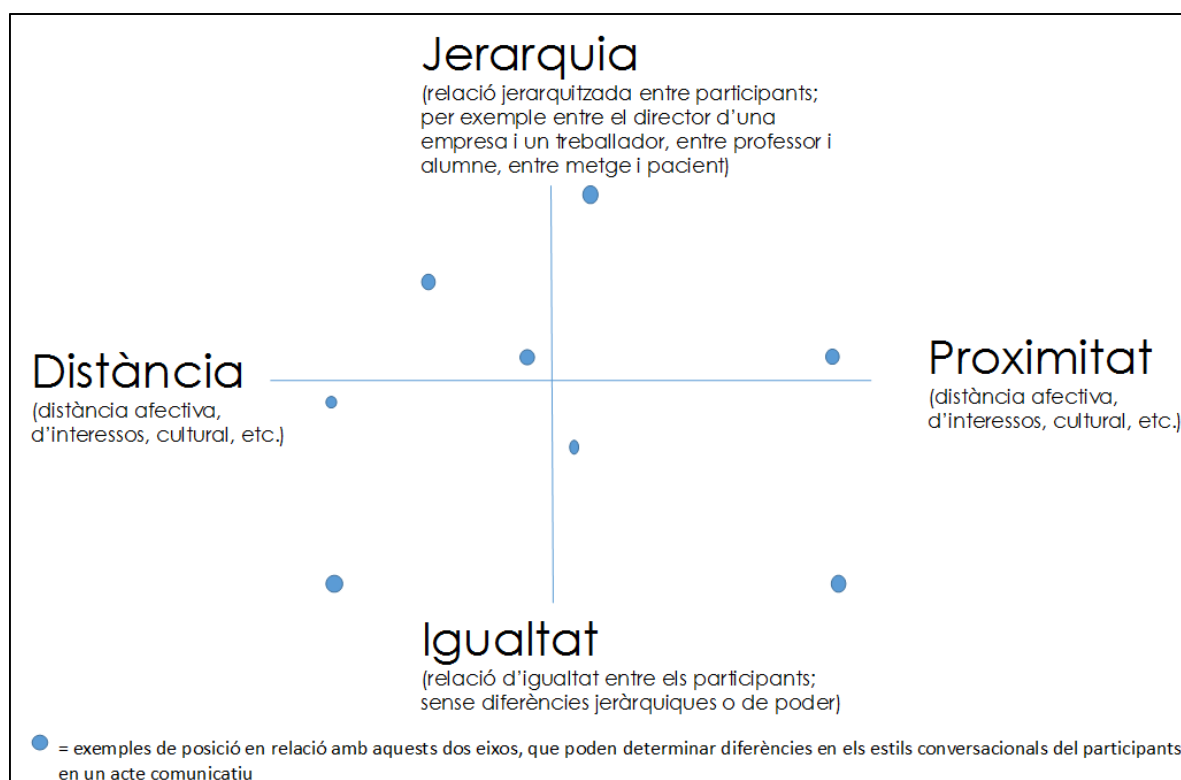
5.4. L'estil conversacional

El continu funcional (i social) dels registres acaba confluint amb el continu estilístic, que al capdavall pot ser entès de fet com el resultat d'una subdivisió (recursiva) del registre fins arribar al nivell idiolectal o individual: l'estil de l'individu, de l'enunciador o subjecte de l'enunciació que posa en marxa la maquinària lingüística amb un producte textual amb característiques pròpies, idiosincràtiques. Això explica que fins i tot textos que pertanyen en principi al mateix àmbit d'ús puguin presentar característiques força o molt diferenciades.

Payrató (2013: 189)

“L'estil comunicatiu d'un individu és una barreja d'estratègies que varien com a resposta a situacions canviants.”

(Deborah Tannen, seguint Robin Lakoff i John Gumperz)

Situeu aquests fragments de conversa en l'esquema anterior. Comenteu-ne les diferències lingüístiques.

- (1)
119	JCV:	a ve(u)re\
120		(. 0.29) e:_
121		a nivell de: m:_
122		m:_
123		de: m:_
124		(. 0.51) de cultura de_
125		que t'has trobat a la_
126		(. 0.26) quine- --
127		quines coses de la Pirelli són les que:_
128		(. 0.77) m::_
129		les que més t'han: sobtat\
130		o sigui_
131		tu--
132		tu esperaves que una organització:_
133		sigués com era la Pirelli_
134		més o menys t'havies fet aquesta idea o:_
135		(. 0.19) [1 {(??) vas trobar-lo_}]
136	CFR:	[1 és que jo vaig entrar] aquí sense ninguna idea preestablerta\
137		[2 no/]
138	JCV:	[2 mhm\]
139	CFR:	(. 0.32) i:_
140		lo que més ha:_
141		m'ha sobtat_
142		és lo important que són les formes\
143		(. 0.69) de com dir les coses_
144		de com informar_
145		o [com es mou_]
146	JCV:	[mhm\]
147	CFR:	(. 0.34) la informació\
148	JCV:	(... 1.53) com es mou la informació\
149	CFR:	[mhm\]
150	JCV:	[en quin] sentit\
151	CFR:	(... 1.24) (INH) doncs que no és el mateix e:_
152		reparti:r_
153		un avís de personal_
154		(. 0.59) penjant-lo an els cartells_
155		que primer donar-l'hi_
156		a tots els directors_
157		i quan ells t'asseguris de que el tenen_
158		(. 0.20) aleshores penjar-lo\
159	JCV:	(. 0.15) i què en penses d'això\
160		(. 0.80) trobes que: és massa formalisme_
161		que no té gaire sentit_
162		o:_
163	CFR:	no\
164		home\
165		això trobo que:_
166		té la seva raó de ser\
167	JCV:	quina és la seva raó de ser\
168	CFR:	(... 1.09) {(P) @@} (INH)

(Entrevista de pràctiques, Corpus Oral de Registres, EMP1, Alturo et. Al 2004)

(2)

72 ((a TE1)) vostè:_
 73 m:_
 74 (.. 0.67) jura o promet dir la veritat/
 75 TE1: (. 0.19) {(P) ho juro {(??) pel meu honor\}}
 76 JUG: (.. 0.54) doncs_
 77 e_
 78 respongui-li_
 79 les preguntes que li formularà la senyora fiscal_
 80 que té la paraula\
 81 FSL: (.. 0.36) amb la vènia\
 82 (. 0.26) e: :_
 83 (.. 0.45) recorda un:_
 84 a:_
 85 (.. 0.48) suposat d'un furt_
 86 (.. 0.40) e:n el:_
 87 (.. 0.34) passeig de Gràcia\
 88 una cartera en un lavabo\
 89 TE1: (.. 0.35) sí\
 90 FSL: (.. 0.76) em pot--
 91 ens pot explicar_
 92 què és lo que van veure vostè:s\
 93 TE1: e:_
 94 bueno\
 95 aquell dia (a)nàvem de servei de:_
 96 patrulla_
 97 de paisà_
 98 (. 0.26) eh/
 99 i vam localitzar al passeig de Gràcia:_
 100 (. 0.12) més o menys davant de un:_
 101 restaurant bar_
 102 que és un Pans_
 103 (.. 0.30) un Pans {(??) i Companys\
 104 (.. 0.75) [Pans Compa- --]
 105 FSL: [Pans and] Company\
 106 TE1: Pans and Company\
 107 sí\
 108 (.. 0.59) i en allà vem veure dos individus_
 109 (.. 0.30) de: :_
 110 bueno\
 111 dugues persones_

(3) 42 ((GRR truca a JJO))
 43 GRR: Spok\
 44 JJO: (.. 0.60) e:i\
 45 GRR: (.. 0.76) {(INH)
 46 què passa\
 47 JJO: que m'has trucat\
 48 GRR: (. 0.27) sí:\
 57 (INH)
 58 e:: m::_
 59 (EXH)
 60 JJO: digue'm\
 61 GRR: (.. 0.55) que:_
 62 et--
 63 (. 0.11) x
 64 dilluns t'has de portar la cadena\
 65 JJO: (.. 0.45) la té l'Adrià\
 66 GRR: (... 2.15) com que la té l'Adrià\
 67 JJO: (. 0.22) la té l'Adrià\
 68 la va agafa:r_
 69 i se la va posar\
 70 (.. 0.39) li vaig dir_
 71 és del Poma eh\
 72 (.. 0.49) i diu_
 73 sí sí\
 74 tranquil que_
 75 després la deixo\
 76 i se la va emportar\
 77 GRR: (... 1.34) {(F) joder_
 78 Vidal_ ((cognom fictici))
 79 tio\
 80 (.. 0.56) {(F) joder_
 81 per què l'hi vas deixar\
 82 si és meva:\
 83 JJO: (.. 0.55) e_
 84 jo no l'hi vaig deixar\
 85 [me la va xx--]
 86 GRR: {(F) [hòstia_
 87 no:\
 88 Vidal\] ((cognom fictici))
 89 no l'hi havies d'haver deixa:t\
 90 ni posar-se-la\
 91 JJO: (.. 0.48) jo [l- --]
 92 GRR: {(F) [hòs]tia_
 93 tio\
 94 ara no la veuré--
 95 en--
 96 que en--
 97 (INH)
 98 hòstia puta:\
 99 jode:r\}

5.5. L'estil assertiu

L'**assertivitat** és la capacitat de comunicar els drets propis sense violentar els dels altres; sense deixar-se manipular ni manipular els altres.

S'oposa als estils no assertius: el **passiu** i l'**agressiu**.

Aquest concepte s'ha estudiat, sobretot, des de la perspectiva psicològica sobre els estils comunicatius en les relacions interpersonals.

(Guia 8. Assertivitat. Consorci per a la formació contínua, Generalitat de Catalunya)

DRETS ASSERTIUS	
El dret a tenir i expressar els propis sentiments i opinions	El dret a ser independents
El dret a ser escoltat i ser pres seriosament	El dret a tenir èxit
El dret a jutjar les meves necessitats, establir les meves prioritats i prendre les meves pròpies decisions	El dret a decidir què fer amb les meves propietats, cos, temps, etc., mentre no es violin els drets d'altres persones
Dret a escollir si volem o no donar explicacions	Dret a cometre errors
Dret a no necessitar l'aprovació dels altres	Dret a prendre decisions alienes a la lògica
Dret a no intentar arribar a la perfecció	Dret a no comprendre les expectatives alienes
Dret a dir NO sense sentir culpa	El dret a gaudir
El dret a demanar el que vull, adonant-me que també el meu interlocutor té dret a dir NO	El dret al meu descans, aïllament, essent assertiu
El dret a canviar	El dret a superar-me, encara que sigui superant als altres
El dret a demanar informació i ser informat	El dret a dir: No ho sé
El dret a obtenir allò pel que he pagat	

L'estil comunicatiu assertiu: la persona assertiva

1. Sap dir "no" o mostrar la seva postura.

- Expressa la seva postura en relació amb un tema com a resposta a una petició o una demanda.
- Explica o justifica raonadament la seva postura, els seus sentiments o la seva petició.
- Expressa comprensió per les postures, sentiments i peticions de l'altre.

2. Sap demanar favors i reaccionar quan és atacada.

- Quan hi ha una situació problemàtica que li sembla que s'ha de modificar la comenta.
- Sap demanar quan és necessari fer-ho.
- Demana aclariments si alguna cosa no li ha quedat prou clara.

3. Sap expressar sentiments.

- Expressa gratitud, afecte, admiració, etc.
- Expressa insatisfacció, dolor, desconcert, etc.

Característiques VERBALS de l'estil comunicatiu ASSERTIU

A. Vocals

1. Temes:

- Parla de temes que tenen interès per a l'altre.
- Parla de temes que tenen interès per a ell mateix.

2. Expressió d'actituds:

- No utilitza expressions condescendents amb l'altre.
- Utilitza expressions d'afecte positiu.
- Expressa emocions pròpies.

3. Durada:

La durada de les seves intervencions és més llarga que en els estils passiu i agressiu. Això sol indicar que el parlant té més capacitat per enfrontar-se a les situacions i un nivell baix d'ansietat social. Que la durada sigui més llarga no vol dir que sigui excessiva, sinó suficient; l'excés de parla pot indicar ansietat o dificultats per escoltar.

4. Retroalimentació:

Utilitza expressions que indiquen a l'interlocutor quines són les seves reaccions en relació amb allò que està dient. D'aquesta manera facilita que l'altre pugui modificar el seu discurs per millorar l'intercanvi comunicatiu. Per exemple: "sí", "ja t'entenc", "vols dir?", etc. Segons el tema i el propòsit de la

interacció, les expressions de retroalimentació poden indicar atenció, comprensió, acceptació de la veritat del que es diu, sorpresa, avorriment, etc.

5. Preguntes:

El parlant fa preguntes sempre que cal; tant per obtenir informació com per mostrar interès per allò que està dient l'interlocutor.

6. Algunes expressions lingüístiques habituals:

Penso, sento, vull, com ho podem arreglar?, què en penses?, què et sembla?

B. No vocals (paralingüístiques)

1. Volum: ajustat al missatge que es vol transmetre. Si fos massa baix podria indicar inseguretat o por; si fos massa fort podria transmetre agressivitat i prepotència.

2. To: uniforme, ben modulad.

3. Claredat i velocitat: el missatge és prou clar perquè l'interlocutor el pugui entendre sense sobreinterpretar-lo o haver de fixar-se en altres indicadors alternatius. La velocitat és adequada al context; ni massa lenta ni massa ràpida.

Característiques NO VERBALS de l'estil comunicatiu ASSERTIU

1. Facial (especialment front-celles, ulls-parpelles i part inferior de la cara):

- Té una expressió tranquil·la.
- Estableix un contacte ocular directe amb l'interlocutor.
- La seva expressió facial és coherent amb el que vol dir.

2. Proxèmica (posició del cos i de les extremitats, manera de seure, d'estar de peu, de moure's per l'espai):

- Té una postura erecta, que indica seguretat, fermesa.
- Té una postura d'acostament, propera, que indica atenció, simpatia, i una actitud positiva.

3. Gestos (mans i braços, cap, peus):

- El parlant assertiu gesticula més que el no assertiu.
- Els gestos que fa suggereixen desinhibició, franquesa, seguretat en ell mateix, espontaneïtat.

Característiques VERBALS de l'estil comunicatiu PASSIU (NO ASSERTIU)

A. Vocals

1. Temes, actitud i durada:

Parla poc.

2. Retroalimentació:

Poca.

3. Preguntes:

No fa preguntes relacionades amb l'altra persona.

4. Algunes expressions lingüístiques habituals:

Potser, suposo, estava pensant si podríem, et faria res...?, només, ehhhh, val, bé, realment no és important, no passa res.

B. No vocals (paralingüístiques)

1. Volum: baix.

2. To: vacil·lant, queixós; pot ser tremolós

3. Claredat i velocitat: poc clar; massa lent o massa ràpid.

4. Fluïdesa: vacil·lacions i repeticions

Característiques NO VERBALS de l'estil comunicatiu PASSIU (NO ASSERTIU)

1. Facial (especialment front-celles, ulls-parpelles i part inferior de la cara):

- L'expressió facial no reflecteix les emocions del parlant o el que vol transmetre (per exemple: potser està enfadat perquè se li ha donat una ordre injusta, però l'expressió facial expressa amabilitat).
- La cara pot semblar trista, tímida o espantada.
- Mira cap a baix; evita mirar directament als ulls.

2. Proxèmica (posició del cos i de les extremitats, manera de seure, d'estar de peu, de moure's per l'espai):

- Postura enfonsada, espatlles caigudes.

3. Gestos (mans i braços, cap, peus):

- Sense fermesa; gestos desvalguts.
- Es frega les mans.

4. Altres:

- Pot evitar totalment la situació.
- Rialles nervioses.

Característiques VERBALS de l'estil comunicatiu AGRESSIU

A. Vocals

1. Durada:

La durada és menor que en l'estil assertiu.

2. Retroalimentació:

Poca. Els missatges són impersonals i deshonestos.

3. Preguntes:

No fa preguntes relacionades amb l'altra persona.

4. Algunes expressions lingüístiques habituals:

Hauries de, fes, deus estar de broma, vigila, si ho fas, no saps..., malament.

B. No vocals (paralingüístiques)

1. Volum: alt.

2. To: ferm, desafiant.

3. Claredat i velocitat: clar, ràpid.

4. Fluïdesa: parla fluïda.

Característiques NO VERBALS de l'estil comunicatiu AGRESSIU

1. Facial (especialment front-celles, ulls-parpelles i part inferior de la cara):

- Expressió enfadada.
- Mirada fixa, desafiant.

2. Proxèmica (posició del cos i de les extremitats, manera de seure, d'estar de peu, de moure's per l'espai):

- Postura corporal tensa, intimidatòria.
- Actitud d'enfrontament.

3. Gestos (mans i braços, cap, peus):

- Exagerats, amenaçadors.

Comenteu els trets assertius o no assertius de l'estil comunicatiu d'aquestes persones entrevistades al programa *Els Matins* de TV3:

- (1) David Fernàndez. Entrevistat per Ariadna Oltra, Els Matins, TV3, 13/11/2013
<https://youtu.be/AKYWNm4U7Qs>
- (2) Albert Rivera. Entrevistat per Ariadna Oltra, Els Matins, TV3, 09/09/2013
<https://youtu.be/ZiaeAHTx1xU>
- (3) Alfons López Tena. Entrevistat per Ariadna Oltra, Els Matins, TV3, 20/09/2011
<https://youtu.be/JCfaHmAZRIM>

Tècniques assertives

1. **Tècnica del banc de boira:** consisteix a "fer creure" a l'altra persona que té raó, i no dur-li la contrària, però al mateix temps consisteix també a fer-li veure la nostra postura.
2. **Tècnica del disc ratllat:** consisteix a repetir constantment les paraules que formen el nostre missatge a fi que el receptor entengui les nostres intencions i desitjos reals.
3. **Tècnica d'asserció negativa:** consisteix a acceptar el propi error i mostrar la nostra pròpia voluntat de corregir la nostra conducta, demostrant així que no cal donar-li a la nostra acció més importància de la deguda.

Consulteu aquestes tècniques assertives a la guia *Assertivitat* (Guia 8, Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya, Generalitat de Catalunya), que trobareu al campus virtual. Durant una setmana, observeu l'estil comunicatiu dels participants de les interaccions comunicatives en què participeu. Tingueu en compte les diferències entre tipus de participants que hem estudiat en seccions anteriors. Identifiqueu el tipus de tècnica assertiva que fa servir cada participant i comenteu a classe el que heu observat.

5.6. L'estil de la mediació

La **mediació** és un àmbit professional en creixement. S'hi especialitzen sobretot professionals del dret, del treball social i de la psicologia, que intervenen sobretot en conflictes familiars, litigis econòmics, conflictes comunitaris (entre grups socials) i conflictes de l'àmbit de la salut. El perfil professional adequat d'un mediador és, però, de caràcter multi- i interdisciplinari.

Un **mediador** és una persona imparcial que ajuda les persones implicades en un conflicte a comunicar-se millor entre elles i a prendre de manera conjunta les seves pròpies decisions, a partir d'informació suficient respecte dels temes que els afecten. No és ni un conseller, ni un orientador, ni un assessor jurídic, ni un terapeuta.

Mireu aquest vídeo creat amb motiu del Dia Europeu de la Mediació (21/07/2015):
<https://youtu.be/6IBB1-DBnlc>

La bibliografia sobre mediació aporta informació sobre estils comunicatius que podem tenir en compte des de la perspectiva de la Pragmàtica. Un exemple és la que trobem en la següent classificació d'**estils comunicatius de parelles en conflicte**, que prové de l'àmbit de la **mediació familiar** (Parkinson 2005):

1. Els pares cooperatius

To de veu moderat, actitud cooperativa, facilitat per recollir informació i arribar a acords. Puntualment: ira reactiva.

2. Els companys "semiseparats"

Parelles ambivalents sobre la seva voluntat de separar-se o divorciar-se. Preguntes sense respondre, expressions d'incertesa, comentaris contradictoris, actitud verbal i no verbal insegura.

3. Els gerents comercials

Predominen els temes corresponents a aspectes pràctics, i s'evita fer referència a sentiments i emocions.

4. El conflicte obert

Expressions d'ira, crits, plors, comentaris acusadors i contraacusadors.

5. El conflicte desplaçat

S'evita expressar desacords d'una manera explícita, i no s'explicita el conflicte subjacent. Es tracten temes que desvien l'atenció del problema central.

6. La parella que no es comunica

Comunicació molt limitada o inexistent. Silenci. S'evita la confrontació. El llenguatge no verbal indica rebuig, contra-rebuig, ambivalència.

7. Enganxats a qualsevol preu

La comunicació es manté com una manera de no trencar el vincle amb la parella. S'expressa frustració, rancúnia, es culpa l'altre, s'evita l'assumpció de responsabilitats. De vegades hi ha incapacitat per expressar els propis sentiments.

8. Addictes a la guerra

El relat de cada membre de la parella es contradiu amb el de l'altre. Autoexculpació. Acusacions i contra-acusacions permanents. Expressions d'odi i d'ira, barrejades amb expressions de frustració i tristesa.

Les habilitats comunicatives tenen un paper fonamental en la feina de mediador, tal com podem veure en aquest esquema proposat per Parkinson (2005: 114):

Técnicas de gestión del proceso	Habilidades interpersonales	Técnicas de solución de problemas
Evaluación preliminar de la posibilidad de mediar	Implicación de los participantes	Definición de problemas
Preparación de la primera sesión	Escucha activa	Preguntar y explorar
Explicar el proceso y los objetivos	Reconocer los sentimientos	Definir prioridades
Contrato de mediación	Reciprocación de intereses	Recoger y comunicar la información
Estructurar el proceso	Gestión de los conflictos	Analizar y valorar
Mantener las reglas básicas	Facilitar la comunicación	Explorar opciones
Manejo del tiempo	Enfoque sobre los hijos	Planificación gradual
Derivación a asesoramiento jurídico	Manejar los desequilibrios de poder	<i>Brainstorming</i>
Gestión del ritmo de las negociaciones	Reformular	Reducir las diferencias
Redacción de resúmenes escritos	Recapitular claramente	Negociar
Concluir el proceso	Cierre cuidadoso, dejando la puerta abierta a volver a mediación	Anticiparse y prever

Característiques VERBALS I NO VERBALS del llenguatge de la MEDIACIÓ

1. Clar i senzill

El mediador entén la diversitat lingüística, i està atent a qualsevol senyal que indiqui que no s'està explicant de manera suficientment clara. L'ús d'un llenguatge corrent i comprensible facilita que les parts entenguin bé el mediador, i que se sentin tractades com uns iguals.

També utilitza un llenguatge senzill per contrarestar les intervencions del participant que vol mostrar al mediador que té coneixements tècnics que l'altre participant no té; d'aquesta manera el mediador s'assegura que l'altre participant se senti inclòs en la conversa.

2. Positiu

- Utilitza vocabulari i expressions que tenen connotacions positives (per exemple, en la mediació familiar: *problemes dels nens, pagar les despeses dels nens, vosaltres com a pares, la família en conjunt, ajudar-vos a vosaltres i als vostres fills, fer les coses més fàcils per a tots vosaltres*, etc.).
- Evita vocabulari i expressions que tenen connotacions negatives per a les parts (per exemple, en la mediació familiar: *disputes sobre els fills, pensió d'aliments, família monoparental, pare amb la custòdia*, etc.).
- Filtra i reformula en positiu els comentaris acusadors i les etiquetes crítiques que expressen les parts (per exemple, en la mediació familiar: quan una mare diu que el pare "és un irresponsable amb el menjar dels nens", el mediador evita la paraula "irresponsable" i pregunta "Així, avui voldríeu tractar el tema de la dieta dels nens?". Ara bé, no ha de neutralitzar excessivament la intenció del participant, que podria sentir que no se l'escolta i es podria sentir ofès; el mediador ha de poder repetir expressions fortes de manera no crítica

3. Se centra en el present i en el futur

No busca comprendre el passat. Algunes qüestions del passat que són directament rellevants es poden reconèixer i comentar, però les preguntes del mediador s'orienten sempre a valorar el present i a fer mirar cap endavant.

4. Repeteix

Repeteix el que ha dit cada persona, amb petites reformulacions que evitin que l'altre pensi que s'identifica més amb una part que amb l'altra. La repetició permet: que els participants puguin corregir o confirmar el que s'ha dit, que s'alenteixi el ritme del debat si s'està anant massa de pressa, que la veu del mediador canviï el clima, que una de les parts entengui millor el que ha dit l'altra, que es reforci l'efecte d'alguna afirmació.

5. Resumeix

Fa resums breus que recapitulen el que s'ha dit per poder plantejar el pas següent.

6. Busca la concreció

Demana aclariments que permetin aclarir el sentit concret de comentaris generals (per exemple, quan un participant diu que el que proposa l'altre és impossible, demana un exemple específic sobre el que justifica aquesta informació: "a veure si puc entendre millor per què trobes que el que suggereix l'Àlex és impossible, ¿pots dir-me algun exemple del que va passar l'última cop que va trucar per passar a recollir els nens?")

7. Mostra atenció

Utilitza expressions de retroalimentació (*mhm, ja ho entenc, sí*), que mostren als participants que el mediador té una actitud d'escolta activa. L'expressió facial, la disposició del cos i el contacte visual mostren als participants que està escoltant activament. La postura corporal transmet tranquil·litat i atenció; evita inclinar-se excessivament cap als participants (que es poden sentir envaïts), i també evita inclinar-se excessivament cap enrere, en una postura massa relaxada (que els participants podrien interpretar com un gest de superioritat o desinterès). El contacte visual li serveix també per observar la conducta corporal dels participants i regular la seva pròpia postura en funció de les seves reaccions.

8. Utilitza un to de veu moderat

Quan els participants discrepen i criden, el mediador pot repetir el que s'ha dit cridant en un to tranquil, no amenaçador, que facilita que el receptor dels crits es desbloquegi i pugui rebre millor el missatge, i que afavoreix que el que cridava baixi el volum.

9. Utilitza la primera i la segona persona

Evita parlar d'un dels participants en tercera persona quan és present (cosa que fan de vegades els participants en conflicte per referir-se a l'altre), i anima els participants a explicar el que necessiten en primera persona i segona persona.

10. Regula els torns de parla

Regula les intervencions dels participants per assegurar que participen en el debat de manera equilibrada. Si un participant té intervencions dominants i ocupa abusivament els torns de parla, el mediador l'interromp de manera constructiva; per exemple, "Jordi, perdona que t'interrompi. Si ho he entès bé, estàs dient que...? I tu, Berta, el que has dit abans és que...?". Si un dels participants és ofensiu o amenaçador amb l'altre (cosa que dificulta la participació d'aquest en el debat), el mediador diu que si no s'atura aquesta actitud la mediació no pot continuar. Quan la dinàmica de les intervencions és clara, l'equilibri es pot mantenir amb la conducta no verbal: establint un contacte visual amb cada participant de manera alternada.

11. Pregunta

Una gran part del temps d'intervenció del mediador està dedicat a preguntar. Les preguntes han de ser encertades quant als objectius, i respectuoses en la forma. Han de ser preguntes útils que permetin avançar en la mediació.

12. Utilitza metàfores i diagrames

Les metàfores i els diagrames eviten els comentaris repetitius i permeten transmetre de manera simple el que d'una altra manera hauria estat més complicat d'explicar.

Exemples de preguntes**1. Preguntes que serveixen per estructurar el procés de la mediació i per concentrar l'atenció en el present, en el futur o en el passat**

- **Oberta:** convida a donar una resposta general o lliure. Exemple: "Què t'interessa aconseguir amb la mediació?"
- **Tancada:** limita la informació que es pot donar en la resposta; manté el control sobre el procés. Exemple: "Quin tipus d'hipoteca teniu?"
- **Indirecta:** permet que respongui qualsevol dels participants. Exemple: "Com us heu organitzat fins ara?"
- **Directa:** s'adreça primer a una de les parts, i després a l'altra. Exemple: "Ja has mirat els preus dels pisos, Berta?... I tu, Joan?"
- **Orientada al passat:** recull informació sobre el passat, quan és necessari. Exemple: "Van comprar la casa amb els diners de la venda del pis?"
- **Orientada al present:** clarifica la situació actual. Exemple: "Llavors, amb quina freqüència veus els nens, ara?"
- **Orientada al futur:** concentra l'atenció en el futur: "Com li agradaria que això funcionés l'any vinent?"

2. Preguntes que serveixen per regular el tractament de la informació

- **Per contrastar amb la realitat:** ajuda a explicar les idees d'una manera concreta. Exemple: "Com funcionaria això en la pràctica...?"
- **Per clarificar la informació:** busca una informació específica o una resposta més completa. Exemple: "Podries parlar una mica més de...?"
- **Per resumir:** recapitula, puntualitza, focalitza. Exemple: "Per tant, ho entenc bé si dic que el tema principal ara és...?"
- **Estratègica:** canvia la direcció o deixa de banda un tema. Exemple: "Podem deixar de moment aquest tema i passar a...?"
- **Reflexiva:** estimula la reflexió, ofereix altres perspectives. Exemple: "Estic pensant si seria útil parlar de..."
- **Hipotètica:** permet indagar sobre un punt concret sense comprometre els participants. Exemple: "Berta, si trobessis una feina de jornada completa, com t'organitzaries pel que fa a...?"
- **Circular:** permet entendre percepcions i relacions familiars. Exemple: "Si el teu fill fos aquí, què et sembla que diria?"

El llenguatge no verbal en la mediació

Aspectes com el vestuari, la postura, el contacte visual, les expressions facials o la gesticulació dels participants aporten al mediador informació rellevant. En alguns casos convé que el mediador respongui a aquesta informació. En d'altres, el mediador ha de reaccionar a la informació que observa procurant quedar en segon terme, mirant de neutralitzar la seva presència.

Exemples:

1. *Mans aferrades a la cadira, balanceig del peu:* poden indicar tensió, nerviosisme, ansietat. El mediador hi pot reaccionar comentant el fet que es troben en un moment estressant, i que l'objectiu de la mediació és reduir la tensió mirant de resoldre els temes que preocupen els participants.
2. *Braços o cames creuades, punys tancats, evitar mirar-se, fixar la vista al terra o en un punt indeterminat, girar la cadira per donar l'esquena a l'altre:* poden ser postures defensives, que indiquen vulnerabilitat, por a ser atacat, o ira continguda. El mediador pot demanar a l'altre participant que digui algunes paraules tranquil·litzadores que potser no diria d'una manera espontània. O pot fer alguna pregunta a la persona que es manifesta d'aquesta manera, per tal d'atreure la seva atenció i aconseguir reestablir el contacte visual.
3. *Postura desmanegada, escarxofat a la cadira amb les cames estirades:* pot indicar sentiments de superioritat. El mediador ha de mantenir el to de respecte i integrar l'altre participant per crear equilibri.
4. *Ulls tancats:* poden indicar avorriment o falta de disposició a participar en la discussió; però també ansietat o por.
5. *Front arrufat, mirades irades, boca arrufada o tremolosa, una mà que es tapa la cara:* indiquen emocions diverses que el mediador ha de percebre i a què ha de donar resposta. Pot, per exemple, somriure: el somriure sempre convida a correspondre amb un altre somriure.
6. *Silenci:* pot indicar reflexió o un contingut emocional alt. És important que el mediador accepti el silenci, i que no tingui pressa per omplir-lo. Si l'ambient és de reflexió cal que doni temps per pensar. Si l'ambient està molt carregat emocionalment, i pot resultar amenaçador, ha de reconèixer i reconduir la tensió, per tal de preveure que durant la mediació, o després, hi pugui haver una explosió perjudicial per al procés.

El llenguatge no verbal del mediador també transmet informació als participants, i el mediador n'ha de ser conscient. Per exemple: pot usar les mans per remarcar la seva franquesa, però si les mou massa pot distreure l'atenció dels participants.

Comenteu els aspecte verbals i no verbals d'aquesta simulació en castellà d'un cas real de mediació en un conflicte mercantil: <https://youtu.be/A8-vtQl4rKs>

6. ACTE DE PARLA

ACTE DE PARLA

L'**acte de parla** és la unitat bàsica d'anàlisi en l'observació de la relació entre la forma lingüística i els factors contextuais i conceptuals que en condicionen l'ús. L'acte de parla és, doncs, la unitat bàsica de l'anàlisi pragmàtica.

Un acte de parla **no és una forma**. Un acte de parla **és un fet**: allò que **FA** el parlant quan **diu** alguna cosa a partir del que **vol dir**.

Per exemple, un parlant fa un acte de parla quan diu l'expressió lingüística "fa fred" amb alguna intenció determinada: informar sobre la temperatura del lloc a què es refereix, encetar una conversa amb un desconegut, rebutjar una invitació per anar-se a banyar a la platja, etc.

PERSPECTES D'ANÀLISI SOBRE ELS ACTES DE PARLA

Perspectiva filosòfica

La caracterització tradicional dels actes de parla prové de la filosofia: John Austin i John Searle, filòsofs, van proposar als anys seixanta del segle XX la **Teoria dels actes de parla**, una de les teories més influents en la investigació pragmàtica.

Perspectiva gramatical

Els models de gramàtica que prenen l'acte de parla com a unitat bàsica d'anàlisi són, en general, models que donen compte de la gramàtica de la llengua des de la perspectiva de l'ús (funcionals, construccionistes o cognitius).

En aquests models es considera que les dimensions contextual i conceptual de l'ús lingüístic formen part de l'acció lingüística conjuntament amb la gramàtica. Entre aquests models hi ha, per exemple, la Gramàtica Sistèmica (Systemic Grammar), la Gramàtica Discursiva Funcional (Functional Discourse Grammar), i els models cognitius de gramàtica basats en l'ús.

6.1. Teoria dels actes de parla (la perspectiva filosòfica)

COMPONENTS DE L'ACTE DE PARLA

- (a) **Locució**: Allò que *es diu* (la forma i el significat de l'expressió lingüística).
- (b) **Il·locució (o força il·locutiva)**: Allò que *es fa* (la intenció amb la qual es diu l'expressió lingüística).

Austin hi afegeix també la **perlocució**: l'efecte que té l'acte de parla en la situació comunicativa.

Searle proposa dos actes diferents en lloc de la locució: l'**acte d'emissió** de l'expressió lingüística, i l'**acte proposicional** de referir (mencionar o designar un objecte) i predicar (atribuir una propietat a l'objecte referit).

Exemple: **Em pots cobrar, sisplau? (en un intercanvi comercial)**

Locució: l'emissió de l'enunciat i l'acte de referir-se al participants (el parlant o client i el destinatari o venedor) i de predicar o atribuir la propietat de la possibilitat de cobrament a la relació entre els participants).

Il·locució: el que es fa, és a dir, demanar de manera cortesa que es cobri.

Perlocució: l'efecte que té l'acte, que en aquest cas podria ser, per exemple, que el destinatari acceptés la petició del parlant i fes el que aquest li demana.

CATEGORIES D'ACTES DE PARLA

Representatius: representen la realitat externa al parlant (descriure, insistir, classificar, identificar, predir, concloure, deduir, diagnosticar, afirmar, dir, etc.).

Directius: indiquen al destinatari que ha de realitzar algun acte (ordenar, suggerir, permetre, prohibir, requerir, sol·licitar, pregar, convidar, desafiar, reptar, etc.).

Leech (1983) distingeix en aquest grup dues categories diferents: els **directius** (ordenar, encarregar, demanar, avisar, suggerir, etc.) i els **rogatius** (demanar informació, preguntar, etc.).

Compromissoris: el parlant es compromet a realitzar algun acte (prometre, comprometre's, oferir, jurar, etc.).

Expressius: el parlant expressa les seves emocions (agrair, expressar el condol, deplorar, donar la benvinguda, perdonar, felicitar, excusar-se, etc.).

Declaratius: pel fet de dir aquestes paraules, el parlant canvia alguna cosa en el món (batejar, nomenar, excomunicar, sentenciar, condemnar, desterrar, repudiar, etc.).

Aquestes categories d'actes de parla representen formes diferents de relació entre el món i els participants en una situació comunicativa.

Categoria d'acte de parla	Relació entre les paraules i el món	Qui és responsable de la relació
Representatiu	Les paraules s'adapten al món (món extern)	El parlant
Declaratiu	Les paraules canvien el món	El parlant
Directiu	El món s'adaptarà a les paraules	El destinatari
Rogatiu	Les paraules s'adapten al món	El destinatari
Compromissori	El món s'adaptarà a les paraules	El parlant
Expressiu	Les paraules s'adapten al món (món psicològic)	El parlant

Noteu que:

No hi ha una relació d'un-a-un entre un verb i l'acte de parla que es realitza.

Per exemple, el verb **prometre** pot realitzar diversos tipus d'actes:

Representatiu: "Li vaig **prometre** que vindria"

Directiu: "**Promet**-me que no ho faràs més!"

Rogatiu: "Li ho has **promès**?"

Compromissori: "Et **prometo** que tornaré"

Expressiu: "Et **prometo** que no ho sabia"

No hi ha, necessàriament, una relació directa entre la **forma** d'una expressió lingüística i la seva **funció** com a acte de parla.

Per exemple, l'acte pot tenir forma de pregunta, i en canvi la seva funció pot ser la d'expressar un estat d'ànim: "Però tu ets imbècil o què?".

En aquests casos, es diu que el parlant realitza un **acte de parla indirecte**. Els actes de parla indirectes són actes que es realitzen indirectament, a través de la realització d'un altre acte de parla. En l'exemple anterior, el parlant realitza un acte de parla expressiu (insultar) a través de la realització d'un acte rogatiu (preguntar).

Quan hi ha una relació directa entre la forma de l'expressió lingüística i la seva funció, llavors es diu que el parlant realitza un **acte de parla directe**. Seria el cas, per exemple, de l'acte rogatiu que realitza l'enunciat "Estàs cansat?".

Digueu quin tipus d'acte realitza cadascun dels enunciats següents. És un acte directe o indirecte?:

- (1) Dóna'm diners per sopar.
- (2) PERE: Surts aquesta nit?
MARC: Demà he de presentar un treball.
- (3) Declarem l'acusat culpable.
- (4) Em sap greu.
- (5) El Pol surt amb la Marta.
- (6) On has anat?
- (7) M'agradaria saber d'on surts.
- (8) Et farem el contracte al setembre.
- (9) LA MARE AL FILL: No t'has fet el llit!
- (10) Dimiteixo.
- (11) Et trucaré demà.
- (12) M'han dit que t'han acomiadat.

Tots els enunciats realitzen un acte de parla, i en aquest sentit es consideren **realitzatius (o performatius)**. Tanmateix, la Teoria dels Actes de parla va proposar una distinció entre actes pròpiament **realitzatius (o performatius)** i actes **constatius**.

Els actes **realitzatius (o performatius)** s'expressen amb enunciats que descriuen l'acte al mateix temps que el realitzen. Per exemple: "T'ho agraeixo", "Et prometo que vindré". Els enunciats que realitzen un acte sense descriure'l al mateix temps s'anomenen **enunciats constatius**. Per exemple: "T'estic molt agraït", "Vindré".

Perquè un enunciat sigui **realitzatiu (o performatiu)** s'han de donar les condicions següents:

- (a) El verb s'ha de referir a una acció que es pot realitzar pel fet de dir-la. Per exemple: "prometre". No són realitzatius, en canvi, "pensar" o "saber".
- (b) L'acció ha d'estar sota el control del parlant. Per exemple: en una promesa, l'acció de prometre està sota el control del parlant. En canvi, l'enunciat no és realitzatiu si l'acció està sota el control del destinatari, com per exemple a "T'encantarà, aquest restaurant".
- (c) El verb ha d'estar en present, ja que l'acció es realitza en el moment de dir-la.

Digueu quins dels enunciats següents són realitzatius (o performatius) i quins no ho són. Si no ho són, expliqueu per què.

- a. Sé que em vaig equivocar.
- b. Admeto que aquest tema no pugui tenir una solució dialogada.
- c. Sempre m'afalagues.
- d. T'avisó per última vegada.
- e. Et demano perdó.
- f. Et vaig avisar que vindria.
- g. Em felicites.
- h. T'envejo.
- i. T'ordeno que treguis el teu cotxe.
- j. Recolliu les joguines!
- k. Sempre convenç tothom amb els seus arguments.
- l. Et prohibeixo que beguis alcohol.
- m. No beguis alcohol.
- n. Es prohibeix la venda de begudes alcohòliques als menors de 18 anys.
- o. Beure begudes alcohòliques és un risc per a la salut.

CONDICIONS DE REEIXIMENT ('felicity conditions')

Un acte de parla és reeixit ('felicitous') quan és pragmàticament acceptable; és a dir, quan tots els participants en una situació d'interacció comunicativa l'accepten com un enunciat adequat en relació amb el context i la intenció del parlant.

En l'anàlisi pragmàtica, el signe # indica que un acte de parla no és reeixit.

Les condicions de reeiximent són les condicions que s'han de donar perquè un acte de parla sigui reeixit.

Les condicions per les quals un acte de parla és reeixit depenen de cada situació particular. Tanmateix, és possible agrupar les condicions específiques en un conjunt de categories de condicions (cf. Teoria dels Actes de Parla, Searle 1971): **generals**, **preparatòries**, lligades al **contingut**, i de **sinceritat**.

En la bibliografia pragmàtica catalana l'expressió 'felicity conditions' s'ha traduït com a *condicions de reeiximent* (Payrató 2003) i com a *condicions de felicitat, o d'èxit* (Bassols 2001).

Aquest concepte posa en relleu el caràcter *accional* (lligat a l'acció) dels actes de parla (la unitat bàsica de la Pragmàtica), que contrasta amb el caràcter *proposicional* (lligat al significat) de les condicions de veritat amb què es caracteritzen els enunciats des de la perspectiva de la Semàntica.

Condicions generals (o essencials)

Les condicions generals són les que s'apliquen a totes les il·locucions; el respecte a la finalitat comunicativa de l'enunciació.

Exemple: # **Ti prometo di pulire la cucina**

[dit a algú que el parlant sap que no pot entendre l'italià]

En aquest exemple, l'acte de parla no és reeixit pragmàticament perquè no respecta la condició general que el parlant faci el possible per fer-se entendre i el destinatari sigui capaç d'entendre la il·locució.

Condicions preparatòries

Les condicions preparatòries són condicions específiques de cada tipus d'acte de parla. Tenen a veure amb les creences del locutor sobre les capacitats, els interessos i les intencions del destinatari, i també amb el dret o l'autoritat que té el parlant per fer aquest acte i amb les condicions circumstancials que han donar-se en l'esdeveniment comunicatiu concret.

Exemple:

- a. # Et prometo que el sol sortirà demà
- b. # No pateixis; et prometo que te'n penediràs

L'exemple (a) no és reeixit perquè les promeses s'han de referir a coses que normalment no es produïrien.

L'exemple (b) no és reeixit perquè les promeses s'han de referir a circumstàncies que beneficien el destinatari, que és el que esperem quan el parlant diu “no pateixis”. En canvi, l'acte de parla que segueix no es refereix a una acció que beneficiarà el parlant, sinó tot el contrari.

Noteu que el no reeiximent es correspon a la realització de la il·locució *promesa*, no al fet que el parlant seleccioni el verb “prometre”. Com hem vist més amunt, la selecció d'un verb particular no implica necessàriament que l'acte que es realitza es correspongui al tipus que descriu aquest verb. L'enunciat “et prometo que te'n penediràs” no és reeixit com a *promesa*, però sí que ho és com a *amenança*.

Condicions lligades al contingut proposicional

El contingut proposicional és el contingut semàntic de l'enunciat. En una promesa, per exemple, és allò que es promet.

Les condicions lligades al contingut proposicional són diferents per a cada tipus d'il·locució. En una promesa (realitzada com a acte compromissori), per exemple, el contingut de la promesa s'ha de referir a algun acte que tindrà lloc en el futur i que ha de realitzar el parlant.

Condicions de sinceritat

Les condicions de sinceritat estan relacionades amb les condicions preparatòries, però no depenen, com aquestes, de les característiques de la il·locució, sinó que estan lligades a l'estat psicològic del parlant, i per tant fan referència a les seves creences, desitjos i sentiments.

El parlant que realitza un acte de parla ha de ser sincer en relació amb la il·locució de l'acte. Per exemple: si fa una afirmació, ha de creure sincerament el que diu; si ordena que es faci alguna cosa, ha de voler realment que aquesta cosa es faci; si es compromet a fer alguna cosa, ha de tenir la intenció de fer-la; si convida algú, ha de tenir el desig que aquest algú accepti el convidat; si fa una pregunta, ha d'ignorar-ne la resposta i pensar que l'altre la sap.

Noteu que:

Es poden proposar condicions de reeiximent que s'apliquin a totes les il·locucions d'una categoria d'actes determinada. Per exemple, tots els actes compromissoris comparteixen les condicions que (a) s'han de referir a una acció futura i (b) aquesta acció la realitzarà el parlant. Ara bé, entre les il·locucions d'una categoria d'actes de parla determinada, diferents il·locucions poden tenir condicions de reeiximent particulars, que en distingeixin unes respecte de les altres. Per exemple, entre els actes compromissoris la il·locució corresponent a una *amenança* implica una acció que no es desitjable per al destinatari, mentre que la il·locució corresponent a una *promesa* implica que sí que ho és.

- (1) Redacteu les condicions de reeiximent dels actes il·locutius següents (tots són actes expressius): *agrair, donar el condol, donar la benvinguda, perdonar, felicitar*. Hi ha autors que diuen que no és possible proposar condicions de reeiximent que siguin aplicables a tots els actes expressius. Què en penseu?
- (2) Redacteu les condicions de reeiximent dels actes il·locutius següents: *ordenar, posar nom a un vaixell, demanar perdó, felicitar, casar una parella*. Quins dubtes us ha plantejat l'aplicació de les diverses condicions de reeiximent? Comenteu-los.

La teoria dels actes de parla es basa en l'anàlisi del llenguatge verbal. Tanmateix, sabem que el llenguatge no verbal pot realitzar un acte de parla manera autònoma o conjuntament amb el llenguatge verbal (és a dir, *coverbalment*).

Identifiquen i comenten els actes de parla verbals i els no verbals que es realitzen en els esdeveniments comunicatius següents:

(1)

- (2)
- CLIENT: Em pots cobrar, sisplau?
 DEPENDENT: Tres trenta.
 CLIENT: ((li dóna 20 euros))
 DEPENDENT: Ui... No ho tens més petit?
 CLIENT: No m'arriba. Només tinc dos déu.
 ((posa les monedes al taulell))
 DEPENDENT: ((mira les monedes i les agafa))
 Val, ja m'ho donaràs. U vint.
 CLIENT: Ah, d'acord. U vint?
 DEPENDENT: Sí. U vint.
 CLIENT: Val, gràcies. Ja t'ho donaré. Adéu.
 DEPENDENT: Adéu.

6.2. Els actes de discurs (la perspectiva gramatical)

Els **actes de parla** són la unitat bàsica d'anàlisi de diversos models de gramàtica, especialment els que adopten una perspectiva funcional o cognitiva sobre el llenguatge. El fet que els actes s'observin des d'una perspectiva gramatical, fa que el concepte d'acte de parla no es defineixi exactament de la mateixa manera que des de la perspectiva filosòfica. Això no vol dir que els fets de la llengua siguin diferents; només vol dir que els instruments amb què els analitzem són diferents.

Per il·lustrar la perspectiva gramatical sobre els actes de parla comentem el model que proposa la Gramàtica Funcional Discursiva (Functional Discourse Grammar, FDG: Hengeveld i Mackenzie 2008, Keizer 2015). La FDG és un model estructural-funcional de gramàtica que va sorgir cap al 2006 a partir d'un model anterior, també funcional: Functional Grammar (FG, Dik 1975). Un dels canvis fonamentals respecte del model anterior va ser, justament, l'adopció de l'acte de parla com a unitat bàsica d'anàlisi.

En el model FDG, l'expressió "acte de parla" se substitueix per "**Acte de Discurs (A)**"; que fa explícit el canvi de perspectiva respecte de la perspectiva filosòfica sobre els actes de parla.

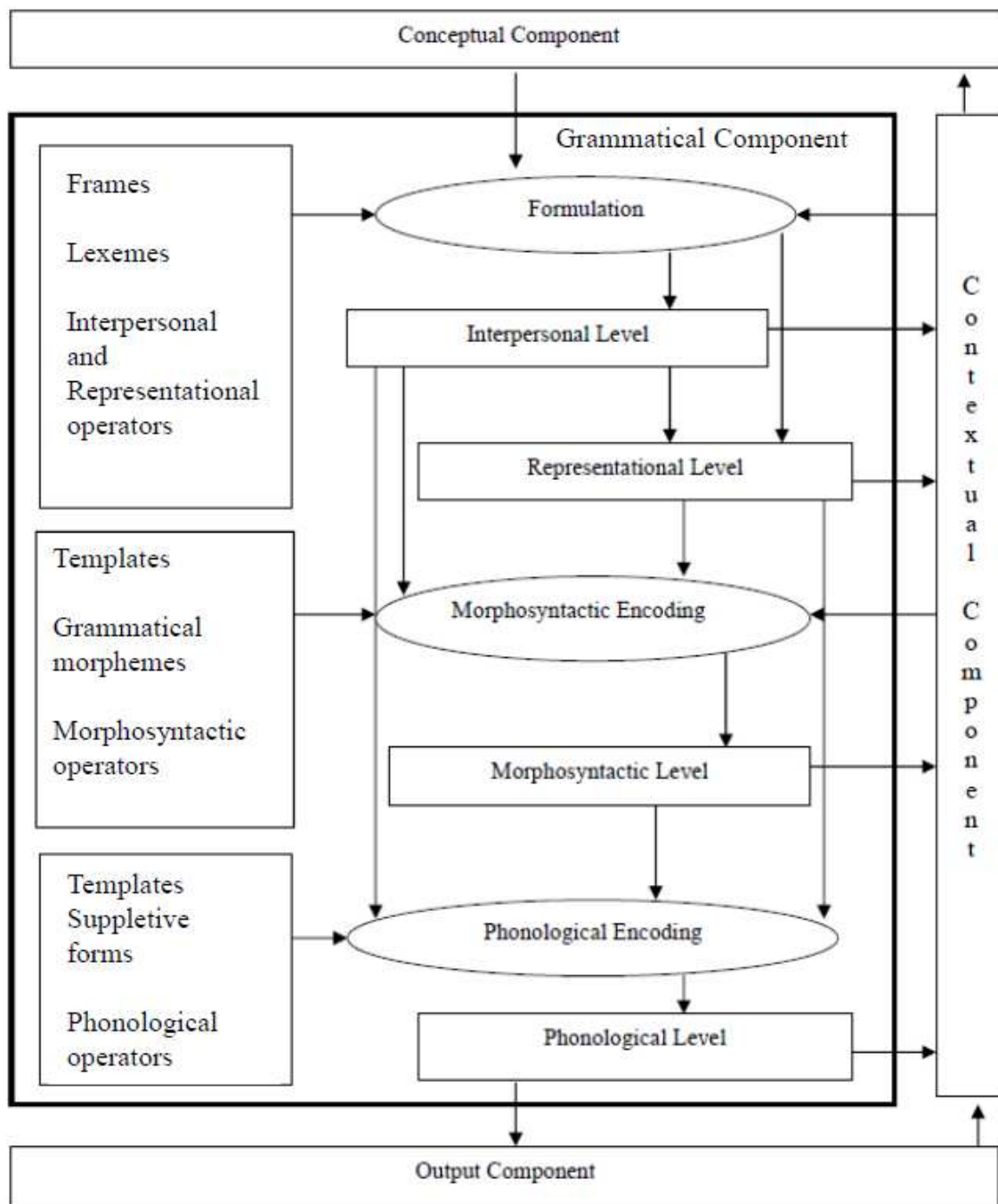
Gramàtica Funcional Discursiva ('Functional Discourse Grammar', FDG)

El model FDG analitza la representació lingüística dels Actes de Discurs en tots els nivells de gramàtica, cosa que li permet donar compte no només d'estructures sintàctiques com els sintagmes i les oracions, sinó també d'altres tipus d'estructures: interjeccions, oracions incompletes i seqüències d'oracions.

El model té quatre nivells de representació gramatical: Interpersonal (pragmàtic), Representacional (semàntic), Morfosintàctic i Fonològic. Els nivells Interpersonal (IL) i Representacional (RL) són el resultat de l'operació de Formulació. El Morfosintàctic (ML) i el Fonològic (FL) són el resultat de l'operació de Codificació. Els aspectes pertinents del context (en el Component Contextual), i els factors conceptuals (en el Component Conceptual), interactuen amb la gramàtica en els processos de producció i recepció. La forma fonètica o gestual del missatge és

el resultat final (Output) d'aquestes operacions gramaticals. Vegeu la figura següent, extreta de Keizer (2015: 241).

Gramàtica Funcional Discursiva ('Functional Discourse Grammar', FDG)

Aportacions dels components de la gramàtica en el model FDG

Exemple: *Em pots cobrar, sisplau?*

Component conceptual: El parlant té la intenció de demanar que li cobrin.

Component contextual: Els factors contextuals de la situació en què s'expressa la intenció del parlant (escenari, escena, participants, clau, normes, etc.) determinen una relació informal i cortesa entre els participants.

Component gramatical: El parlant enuncia una expressió interrogativa, amb tractament de "tu", i amb un marcador discursiu de petició cortesa.

L'Acte de Discurs en el model FDG

Des de la perspectiva gramatical, l'**Acte de Discurs** és una unitat d'anàlisi de la gramàtica: la formulació pragmàtica d'una intenció que es codifica lingüísticament d'una manera determinada.

Des d'aquesta perspectiva, la il·locució de l'Acte de Discurs es correspon al tipus d'acte que en la perspectiva filosòfica s'anomena "acte directe". L'"acte indirecte" de la perspectiva filosòfica, en canvi, es correspon aquí al resultat de processos d'inferència que se situen fora de la gramàtica: en la interfície entre els components conceptual, contextual i gramatical.

La il·locució de l'Acte de Discurs en la Gramàtica Funcional Discursiva (FDG)

La il·locució és la formulació gramatical de les intencions comunicatives del parlant. Cada Acte de Discurs conté una única il·locució, de manera que el fet que en un enunciat hi hagi dues il·locucions diferents és un indicador que el parlant està realitzant dos Actes de Discurs diferents.

A més de la il·locució, l'Acte de Discurs conté el participants (parlant i destinatari) i un nombre variable de SubActes de Referència (R) i d'Adscripció (T). R és l'acte d'evocar les entitats que són rellevants en relació amb les intencions comunicatives del parlant. T és l'acte d'atribuir propietats a aquestes entitats. R i T conformen una altra unitat de l'Acte de Discurs: el Contingut Comunicat ©, que es correspon a l'acció (pragmàtica) de comunicar un contingut, no al contingut semàntic de l'expressió lingüística.

Exemple: *He vist un trencalòs.*

Il·locució: declarativa, **SubActe de Referència:** evocació del trencalòs

SubActe d'Adscripció: veure (la relació entre el parlant i el trencalòs)

Estructura de la Il·locució en el model FDG

Com qualsevol altra unitat d'anàlisi en el model FDG, la Il·locució té una estructura de tres components bàsics: nucli, operadors (que aporten informació gramatical o gramaticalitzada) i modificadors (que aporten informació lèxica opcional). El **nucli** pot ser d'un d'aquests tres tipus:

(a) Un verb realitzatiu (performatiu)

Exemple: *Us prometo que vindré.*

Nucli: prometre.

(b) Una interjecció o una altra expressió d'aquest tipus

Exemple: *Entesos!*

Nucli: entesos

1. Una il·locució abstracta

Exemple: *Menja!*

Nucli: IMPERATIU

Verbs realitzatius (performatius)

Com en teoria filosòfica dels Actes de Parla, els verbs realitzatius són els verbs que realitzen l'acció que descriuen. El model FDG els situa en el Nivell Interpersonal (pragmàtic) de la gramàtica, i no en el Representacional (semàntic). Això és perquè el significat d'aquests verbs no és denotatiu, proposicional (semàntic), sinó evocatiu, lligat a l'acció (pragmàtic).

Expressions il·locutives

(a) **Expressives:** mostren la reacció emocional del parlant als elements de la situació comunicativa en curs.

Exemples: *ui, caram, Déu meu*

(b) **Interactives:** s'adrecen al destinatari.

Exemples: *entesos, gràcies, perdona*

(c) **Vocatives:** són també interactives, però en constitueixen una classe especial. Al començament d'un segment de discurs serveixen per cridar l'atenció del destinatari. Al mig del discurs, assenyalen l'orientació continuada del parlant cap al destinatari.

Exemple: *ei, escolti, perdoni*

Noteu que el **noms vocatius** codifiquen el destinatari de l'Acte de Discurs. La funció il·locutiva de crida del destinatari es una funció que, si no s'expressa lèxicament, es caracteritza en el model FDG amb la categoria abstracta INTERP (interpel·lació).

Observeu la diferència en l'anàlisi d'aquests dos enunciats:

Ei, Marta...

Nucli de la il·locució: *Ei* (expressió il·locutiva vocativa)

Marta: Participant (destinatari)

Marta...

Nucli de la il·locució: INTERP (il·locució abstracta: interpel·lació)

Marta: Participant (destinatari)

Tots els exemples següents contenen almenys una il·locució que té, com a nucli, un verb realitzatiu (performatiu) o una expressió il·locutiva (una interjecció o algun altre tipus d'expressió). Identifiqueu-la i comenteu-la. Podeu comentar, per exemple, quina és la intenció que expressa el parlant, quin tipus de nucli té la il·locució, si es podria expressar la mateixa intenció d'una altra manera, i en quin context esperaríem trobar l'enunciat proposat (o l'enunciat alternatiu si en proposeu algun).

- (1) Et juro que no ho vaig fer.
- (2) Et dic que surtis de classe.
- (3) "Em defineixo com un liberal d'esquerres" (ARA, 05/05/2014)
- (4) Us recordem que la data de matrícula és el 16 de juliol.
- (5) Felicitats.
- (6) Et felicito. Ho has fet molt bé.
- (7) Ah no. Amb mi no hi comptis.
- (8) És el teu germà, oi?
- (9) Prou!
- (10) Hòstia tio! Que hi fots, per aquí?
- (11) Mare de Déu! Quin aiguat!
- (12) Ecs! Quin fàstic!
- (13) Vaja! Quin greu!
- (14) Bravo! Ho has fet molt bé!

II·locucions abstractes

El model FDG ha identificat, fins ara, tretze tipus de formulacions d'intencions o il·locucions abstractes que tenen alguna forma d'expressió gramaticalitzada en les llengües del món. Aquests tretze tipus s'agrupen en tres categories:

- (a) **Proposicionals:** tenen a veure amb el contingut comunicat (el qual transmeten, o del qual se sorprenen, o sobre el qual pregunten, etc.).
- (b) **Conductuals:** tenen a veure amb la influència de l'acte de discurs en la conducta dels participants.
- (c) **Actitudinals:** tenen a veure amb l'actitud del parlant respecte del contingut comunicat. Per exemple: l'actitud de compromís per realitzar una acció (compromissòria), o la de desig que passi alguna cosa positiva (optativa) o negativa (imprecativa).

II·locucions abstractes *proposicionals*

(a) Informatives:

DECL: declarativa. El parlant informa al destinatari sobre el contingut proposicional que evoca el Contingut Comunicat.

Exemple: *Farem l'examen divendres.*

MIR: mirativa. El parlant expressa sorpresa en relació amb el contingut proposicional que evoca el Contingut Comunicat.

Exemple: *Apa! Que gran t'has fet!*

(b) Interrogatives:

INTER: interrogativa polar. El parlant demana al destinatari que doni una resposta de sí o no en relació amb el contingut proposicional que evoca el Contingut Comunicat.

Exemple: *El vas veure?*

INTER: interrogativa de contingut. El parlant demana al destinatari que doni una resposta en relació amb el contingut proposicional que evoca el Contingut Comunicat.

Exemple: *Què fas aquest diumenge?*

La il·locució dels Actes de Discurs que expressen els enunciats següents és de tipus proposicional. Comenteu els recursos lingüístics de què se serveix el parlant per expressar-la.

El signe \ indica entonació descendent. El signe / indica entonació ascendent. El signe _ indica manteniment de l'entonació.

- (1) La taula és quadrada\
- (2) Com és la taula/
- (3) Que tens gana\
- (4) Vindràs demà/
- (5) Mira que bé\
- (6) Això sí que és bo\

Il·locucions abstractes *conductuals*

IMP: imperativa. El parlant mou el destinatari a realitzar l'acció que evoca el Contingut Comunicat.

Exemple: *Menja!*

PROH: prohibitiva. El parlant prohibeix al destinatari que realitzi l'acció que evoca el Contingut Comunicat.

Exemple: *No hi vagis!*

HORT: exhortativa. El parlant s'encoratja a fer l'acció que evoca el Contingut Comunicat. Ell mateix o conjuntament amb el destinatari.

Exemple: *A l'aigua!*

DISHORT: desexhortativa. El parlant es desencoratja ell mateix, o al destinatari, de fer l'acció que evoca el Contingut Comunicat.

Exemple: *Més val que ho deixem córrer.*

ADMON: admonitiva. El parlant aconsella al destinatari que realitzi l'acció que evoca el Contingut Comunicat.

Exemple: *Vés amb compte.*

SUPL: suplicativa. El parlant demana permís al destinatari perquè realitzi la situació que evoca el Contingut Comunicat.

Exemple: *Vull jugar amb vosaltres.*

Escriviu un enunciat que realitzi cadascuna de les il·locucions següents:

(1) MIRativa _____

(2) INTERrogativa polar _____

(3) IMPerativa _____

(4) PROHibitiva _____

(5) exHORTativa _____

(6) ADMONitiva _____

(7) SUPLicativa _____

Il·locucions abstractes *actitudinals*

OPT: optativa. El parlant fa saber al destinatari el seu desig que es pugui realitzar la situació que evoca el Contingut Comunicat.

Exemple: *Espero que pugui venir al casament.*

IMPR: imprecativa. El parlant fa saber al destinatari que ell considera que s'hauria de realitzar la situació negativa que evoca el Contingut Comunicat.

Exemple: *Que un mal vent se'ls endugui a tots! els corruptes, els politicastes, els del FMI!* (internet, 2015)

COMP: compromissòria. El parlant es compromet a realitzar en el futur la situació que evoca el Contingut Comunicat, en la qual estan implicats tant ell mateix com el destinatari.

Exemple: *Te'n donaré la meitat.*

Per a cada exemple, escriviu dos enunciats diferents que expressin la il·locució corresponent:

- (1) El desig que la Marta trobi feina
- (2) El desig que la Marta no trobi feina
- (3) El compromís de donar-li feina a la Marta

Operadors i modificadors de la il·locució en el model FDG

Operadors

La força il·locutiva d'un Acte de Discurs es pot emfasitzar o minimitzar gramaticalment (amb partícules, amb morfemes, o amb altres recursos gramaticals o rutinitzats).

Exemples:

- Partícules:

I tant que t'expulsaré, si no calles!

Au va, treballa!

- Modalitat oracional exclamativa:

Fa mal!

Modificadors

Es pot modificar la il·locució amb una expressió lèxica, tant si el nucli de la il·locució és abstracte com si és lèxic.

Exemples:

Et prometo sincerament que no et vull cap mal.

Sincerament, no et vull cap mal.

Els SubActes de Referència i d'Adscripció de l'Acte de Discurs en el model FDG

El parlant realitza un SubActe de Referència quan evoca un referent. Per exemple, *un lleó* o *un animal* en els enunciats següents:

Vaig veure un lleó.

Vaig veure un animal.

El parlant realitza un SubActe d'Adscripció quan atribueix una propietat a un referent. Per exemple, la propietat *un lleó* al referent *un animal* en l'enunciat següent:

Aquest animal és un lleó

Noteu que l'expressió *un lleó* és referencial en dos sentits: pragmàtic i semàntic.

Vaig veure un lleó

Des del punt de vista pragmàtic (interpersonal en la FDG), l'expressió *un lleó* és referencial perquè el parlant realitza l'acció d'assenyalar una entitat del món (un lleó). Des del punt de vista semàntic (representacional en la FDG), *un lleó* és una expressió que denota un concepte, un tipus d'animal.

El parlant, doncs, fa dues coses quan construeix l'enunciat *Vaig veure un lleó*: d'una banda evoca un referent, de l'altra tria una expressió lingüística que denota un animal de la classe dels lleons. El terme **referència** es reserva, en el model FDG, a l'acte pragmàtic d'*evocació* d'un referent; mentre que la referència semàntica s'anomena *designació*.

Comenteu els Actes de Discurs d'aquests fragments de conversa a partir de les propostes del model FDG:

(1)

I05: et diré l'últim llibre\
 {(P) que m'he [llegit\]}
 ECC: [aha\
 I05: (.. 0.41) {(P) i ja està\
 ECC: (. 0.23) {(P) m[olt bé\
 I05: [es diu]:_
 {(L2) Operación Lobo_
 és de:l_
 Xavier Vinader_
 (.. 0.77) és am castellà:_

(Corpus Audiovisual Plurilingüe, Fitó i Payrató 2008)

(2)

1079 (... 1.32) bé-
 1080 doncs_
 1081 (. 0.27) sembla que hi ha unanimitat_
 1082 pa- --
 1083 passem a votació_
 1084 vots a favor_
 ((els regidors alcen la mà))
 1085 (... 1.08) {(P) s'aprova per unanimitat\}

(CCCUB-COR, POL3, Alturo et al. 2004)

7. LA INFERÈNCIA

La **inferència** és un procés mitjançant el qual els participants en una conversa arriben a interpretar d'una manera situada, contextualitzada, les intencions comunicatives dels altres parlants i, a partir d'ací, elaboren les seues respostes.

(Pérez Saldanya, et al. 1998 *Diccionari de Lingüística*)

Algunes informacions es codifiquen lingüísticament; d'altres es deriven per **inferència pragmàtica**.

Comparem dues maneres de demanar a algú que porti la sal a taula:

- (a) Li falta sal, a la sopa.
- (b) Em pots passar la sal?

El valor de petició d'(a) no està codificat lingüísticament. L'enunciat no significa literalment "passa'm la sal", ni tampoc "No has pensat de posar sal a la sopa". Significa literalment el que diu: que a la sopa li falta sal. Per entendre que (a) significa "passa'm la sal" el destinatari del missatge ha de fer una **inferència** del tipus "el parlant m'ha dit P per significar Q" [m'ha **dit** P però **vol dir** Q].

Què passa a (b)? El parlant no demana, literalment, la sal: fa una pregunta. Però l'ús del verb "poder" en aquest context fa que el destinatari **infereixi** que aquesta pregunta és una petició, ja no sembla probable que al parlant li interressi saber si el destinatari té la capacitat de passar-li la sal.

(Moeschler i Reboul, 1994, *Dictionnaire encyclopédique de pragmatique*)

Proposeu 2 maneres diferents de comunicar que teniu calor als altres participants d'una conversa.

Quines intencions comunicatives creieu que poden tenir els participants dels diàlegs següents?

- (1) PERE: Li agraden les sabates de marca?
ANNA: Porta unes Vans.
- (2) El saben aquell que ve un tio de Madrid, s'enfila dalt d'una tarima, fot un discurs i deixa anar "Mas i Rajoy están a punto de pactar"! I el llumenera encara espera que votin....

(Facebook, 08/09/2015, referint-se a les manifestacions d'Alberto Garzón, candidat d'Izquierda Unida a la presidència del Govern Espanyol, que en un acte de precampanya a Mollet del Vallès va advertir "sobre **possibles pactes** entre **Artur Mas** i **Mariano Rajoy** després de les eleccions catalanes del 27-S")

Cal distingir les **inferències semàntiques** de les **pragmàtiques**. Les primeres intervenen quan, en enunciat com (a), pensem que l'Anna ha vist una flor. Les segones intervenen quan, en enunciat com (b), interpretem que l'Anna no anirà a la festa.

- (a) L'Anna ha vist una violeta silvestre.
- (b) BERTA: Vindràs a la festa?
ALBA: Els meus pares són de viatge.

Significat semàntic: El significat **proposicional** de l'enunciat. Allò que el parlant diu.

Significat pragmàtic: El significat **intencional** de l'enunciat. Allò que el parlant vol dir.

Exemple:

PAULA: Anem al cine?

BERTA: **Estic cansada**

Significat **semàntic:** Jo (Berta) estic cansada.

Significat **pragmàtic:** Jo (Berta) no vull venir al cine.

1. Digues quin és el significat semàntic (SS) i el significat pragmàtic (SP) de "fa fred, aquí" en els contextos següents:

- (1) El Pau i l'Anna són al menjador de casa seva. El Pau li pregunta a l'Anna si vol menjar al menjador o a la cuina. L'Anna diu: "fa fred, aquí".
- (2) El Jaume és a l'hospital, al llit. La seva dona Maria li fa companyia. La finestra de l'habitació és oberta. El Jaume diu: "fa fred, aquí".

2. Escribeu una paràfrasi semàntica (PS) de les oracions (a) a (d).

Exemple:

La festa començarà quan se'n vagi

PS: La festa començarà quan marxi

Digues què has canviat en les paràfrasis que proposis.

- (a) La seva mare és infeliç
- (b) Està fent llenties amb arròs, per dinar
- (c) Buscaré el llibre ara mateix
- (d) El Pau va abraçar l'Anna

Comentem tres tipus d'inferències, que són les més estudiades. Una és de tipus clarament semàntic, l'altra pot ser més semàntica o més pragmàtica, i la tercera és clarament pragmàtica: implicacions lògiques, pressuposicions i implicatures conversacionals

7.1. Implicació lògica

Implicació lògica

Una inferència és la implicació lògica d'un enunciat si el fet que l'enunciat sigui cert fa que també la inferència ho sigui.

Exemple:

Enunciat: El Pol m'ha regalat una rosa

Inferència: El Pol m'ha regalat una flor

Si és veritat que el Pol m'ha regalat una rosa, també és veritat que el Pol m'ha regalat una flor.

Veritat

Quan parlem de la veritat d'un enunciat, ens referim al fet que sigui veritat en el món. Aquest tipus de veritat s'anomena **veritat sintètica**.

Exemple: La Facultat de Filologia de la UB és a l'edifici històric.

Quan la veritat depèn de la relació de significat entre les paraules s'anomena **veritat analítica**.

Exemple: La meva mare és una dona.

Observa els enunciats següents. Digues si el que s'hi diu és necessàriament cert, necessàriament fals, o et cal informació extralingüística per poder determinar si és veritat o és fals.

- (1) La meva mare és mestra
- (2) El tigre és infeliç
- (3) El tigre és un animal
- (4) La meva mare és un nen
- (5) La meva mare és un amfibi

Nota: els enunciats necessàriament falsos s'anomenen **contradiccions**.

Digues de quin tipus (sintètica o analítica) és la relació de veritat entre els enunciats (a) i les implicacions lògiques (b) corresponents:

- (1) a. La Facultat de Filologia de la UB és a l'Edifici històric
b. La Facultat de Filologia de la UB és a Plaça Universitat
- (2) a. L'Alba estudia Filologia Clàssica
b. L'Alba estudia llatí i grec a la universitat
- (3) a. El Max és un gos
b. El Max és un animal

Quina diferència hi ha entre una **implicació lògica** i una **paràfrasi**?

Una **paràfrasi** és un tipus d'implicació lògica en què el primer enunciat implica el segon, i el segon implica el primer. És el que s'anomena implicació bilateral o mútua.

Exemple:

- a. El Pau és al davant de l'Anna
- b. L'Anna és al darrere del Pau

No totes les implicacions lògiques són bilaterals. Algunes són **unilaterals**

La relació de significat entre dos enunciats és d'**implicació unilateral** si un dels enunciats implica l'altre, però l'altre no implica el primer.

Exemples:

- (1) a. Vam veure un ós
b. Vam veure un animal
- (2) a. La sopa està massa freda
b. La sopa no està gaire calenta

Els conceptes **implicació lògica**, **veritat analítica**, i **contradicció** són conceptes semàntics: tenen a veure amb el significat de l'oració i les relacions de significat entre oracions.

Tanmateix, són conceptes útils en l'anàlisi pragmàtica, ja que ens ajuden a explicar el contrast entre allò que el parlant diu i allò que vol dir.

Decideix, en els diàlegs següents, si la resposta en negreta és semànticament redundant (una implicació unilateral o bilateral) o contradictòria. Digues, en aquest cas, des del punt de vista pragmàtic, què creus que el parlant vol dir amb la seva resposta.

- (1) Pol: Com és la teva madrastra?
Joan: **Bé, és dona i s'ha casat amb el meu pare.**
- (2) Pol: Mira! El teu oncle Pere.
Berta: **Aquest home és un porc.**

Qualsevol oració té diverses implicacions lògiques

Exemple: **Els pintors han trencat la finestra**

- ImLog 1: Algú ha trencat la finestra
ImLog 2: Els pintors li han fet alguna cosa a la finestra
ImLog 3: Els pintors han trencat alguna cosa
ImLog 4: Els pintors han fet alguna cosa

Aquestes implicacions són inferències que fem simplement pel coneixement que tenim de les relacions de significat entre paraules i entre oracions, que ens permet comunicar més informació de la que de fet diem.

Els pintors	↔	algú
trencar	↔	fer alguna cosa
la finestra	↔	alguna cosa

Digueu quina de les implicacions lògiques anteriors (ImLog 1, 2, 3 o 4) destaca el parlant en cadascun dels enunciats següents:

- (1) Els PINTORS, han trencat la finestra.
- (2) La finestra l'han trencat els pintors.
- (3) La finestra l'han trencat, els pintors.
- (4) L'HAN TRENCAT, els pintors, la finestra.
- (5) La FINESTRA, han trencat els pintors.

Quina de les implicacions lògiques anteriors infereix el Pol en els contextos següents?

- (1) El Pol veu per primera vegada el pis que han comprat amb l'Anna, després que els pintors l'acabin de pintar. Quan entra al menjador es mira la finestra, que està trencada. L'Anna, en veure'l mirar la finestra, diu: "**L'han trencat els pintors**".

- (2) El Pol, que està molt enfeinat, ha deixat en mans de l'Anna, que és a l'atur, el seguiment de les obres de reforma del pis de segona mà que han comprat. Un dia al vespre, després que l'Anna hagi anat a veure les obres, li pregunta com van. L'Anna li respon: **“Els pintors han trencat la finestra del menjador”**.

7.2. Pressuposició

Una inferència és la **pressuposició** d'un enunciat si és veritat independentment del fet que l'enunciat també ho sigui.

Exemple:

El germà de l'Alba viu a Olesa

>>L'Alba té un germà

Si és VERITAT que el germà de l'Alba viu a Olesa, també és VERITAT que l'Alba té un germà.

Encara que sigui FALS que el germà de l'Alba viu a Olesa, segueix sent VERITAT que l'Alba té un germà.

Què pressuposa aquest anunci?

Allò que es pressuposa no forma part necessàriament del coneixement del món: el destinatari a qui s'adreça l'enunciat de l'exemple pressuposarà l'existència de la germana encara que prèviament no sabés que existia.

Exemple: La germana del Pol s'ha casat
>> El Pol té una germana

Es poden pressuposar informacions falses.

Exemple: Les bicicletes quadrades són l'última novetat de la fira
>> Hi ha bicicletes quadrades

1. En els casos en què es comunica una pressuposició, el parlant assumeix que la proposició és veritat, però no l'expressa directament. Cinc d'aquests enunciats comuniquen la pressuposició "El Pol va trencar el mòbil", els altres dos no. Identifiqueu-los. Quines formes lingüístiques indiquen que l'enunciat comunica aquesta pressuposició?

- (1) El va trencar el Pol, el mòbil?
- (2) Quan va trencar el mòbil, el Pol?
- (3) Quan el Pol va trencar el mòbil, jo m'estava menjant un entrepà.
- (4) Per què va trencar el mòbil, el Pol?
- (5) No entenc per què el va trencar, el mòbil, el Pol.
- (6) No sé si el mòbil el va trencar el Pol.
- (7) No sé com el va trencar, el mòbil, el Pol.

2. En els exemples següents, només els enunciats (a) pressuposen "hi ha un pastís de xocolata"; els (b) no. Diguen quines són expressions lingüístiques que generen aquesta pressuposició.

- (1) a. És possible que trobis el pastís de xocolata a la cuina
b. És possible que trobis un pastís de xocolata a la cuina
- (2) a. La Marta li està donant aquell pastís de xocolata?
b. La Marta li està donant un pastís de xocolata?
- (3) a. El Pol ha amagat el pastís de xocolata de la Marta?
b. El Pol ha amagat un pastís de xocolata?

3. Escriviu una pressuposició que es pugui inferir de cadascun d'aquests enunciats. Quines expressions lingüístiques les han generat?

- (1) A l'Alba li va saber greu comprar un gos.
- (2) El Pau fa veure que és un gran jugador.
- (3) El Xavi hauria de deixar de fumar tant.
- (4) Aquest remei revolucionari que he comprat per a l'alopecía funciona.
- (5) Vas frenar el cotxe abans d'encastar-lo contra l'aparador de la botiga?

Entre la semàntica i la pragmàtica

Les implicacions lògiques són inferències sobre allò que s'afirma que és cert; en canvi, **les pressuposicions són inferències sobre allò que s'assumeix com a cert**, no sobre allò que s'afirma que és cert.

Això explica que sigui difícil caracteritzar les pressuposicions en termes estrictament semàntics (a partir de valors de veritat), com il·lustren aquests esquemes:

Implicació lògica:

- a. El terrorista va assassinar el president
b. El president és mort

p	→	q	
V	→	V	Només la V de l'oració implicadora (p) o la F de la implicada (q) tenen conseqüències per a l'altra oració.
F	→	V o F	
F	←	F	
V o F	←	V	

Implicació lògica (ang. 'entailment'):

p implica lògicament q quan la veritat de p garanteix la veritat de q, i la falsedat de q garanteix la falsedat de p.

Pressuposició:

- a. El rei de França és calb
b. França té rei

p	→	q
V	→	V
F	→	V
V o F	←	V
?(V o F)	←	F

Problema per a una caracterització SEMÀNTICA de les pressuposicions:

FORAT de VALOR DE VERITAT: no sabem l'estatus de p, que potser no és ni veritat ni fals.

Per altra banda, en l'àmbit de la pragmàtica s'ha donat un valor més ampli al concepte de pressuposició, que inclou no només les inferències que es deriven de les expressions lingüístiques, sinó també **tots els coneixements que el parlant considera que coneix el seu interlocutor** en el context de l'enunciació.

Proposeu un context on sigui coherent dir els enunciats següents. En aquests contextos, què pressuposa el parlant en relació amb el que els seus interlocutors coneixen sobre el món de què parla?

- (1) Una veïna dels pares del senyor Carles Pujol s'ha casat.
- (2) Una veïna dels pares del senyor Carles Pujol, el secretari de la comissió, s'ha casat.
- (3) Associacions de veïns de les terres de l'Ebre denuncien el govern català i l'espanyol per no donar solucions al tram de la N-340 de la zona.

7.3. Implicatura conversacional

Diversitat terminològica de la traducció del terme anglès *conversational implicature* en la Pragmàtica del Català:

Margarida Bassols (2001): **implicació conversacional**
 Lluís Payrató (2013): **implicatura conversacional**, o **implicatura**

Una inferència és la **implicatura conversacional** d'un enunciat quan depèn de la cooperació entre els interlocutors d'una conversa per construir un significat comú.

Exemples:

- (1) S'ha comprat un anorac verd.
 +> **S'ha comprat un anorac verd i només verd**
- (2) Alba: Cafè?
 Pol: A la nit no podria dormir.
 +> **El Pol no vol el cafè que li ofereix l'Alba**

En aquests diàlegs, el Josep no respon exactament el que li pregunta la Neus. La Neus, però, assumeix que el Josep vol donar una resposta, i infereix el que el creu que el Josep li vol dir. Aquesta inferència és una implicatura conversacional. Digueu quines són les implicatures que s'infereixen de les respostes del Josep.

- (1) NEUS: Has acabat de corregir els exàmens i els treballs?
 JOSEP: He acabat de corregir els exàmens.
- (2) NEUS: Aniràs a la festa d'aniversari de la Sandra?
 JOSEP: Bé. La Sandra té aquells gossos, ara.
- (3) NEUS: Les postres eren bones?
 JOSEP: Neus; un pastís de xocolata és un pastís de xocolata.

Principi de cooperació (Paul Grice, 1975)

Tots els parlants, sigui quina sigui la nostra cultura, seguim un principi conversacional bàsic: creure que els participants en una conversa cooperen els uns amb els altres quan fan les seves contribucions.

La cooperació implica que es respecten quatre màximes: pertinència, qualitat, quantitat, manera.

Màxima de pertinència:

Aquesta màxima es refereix al fet que el parlant, per ser cooperatiu, procura assegurar-se que el que es diu es pertinent per a la conversa que s'està tenint. Grice l'anomena "màxima de relació", i altres autors l'han anomenat "màxima de rellevància" (a partir de l'anglès 'relevance'). El concepte a què es refereix Grice, però, té més a veure amb la noció de "pertinència", que és el terme amb què l'han denominat altres autors.

Màxima de qualitat:

El respecte a la màxima de qualitat suposa que no es digui res que es cregui que és fals o de què no es disposa d'evidència suficient; i també que s'eviti dir obvietats.

Màxima de quantitat:

El respecte a la màxima de quantitat suposa que es faci una contribució que sigui suficientment informativa per als propòsits de la conversa; o bé que no es faci una contribució més informativa del que cal.

Màxima de manera:

El respecte a la màxima de manera suposa que les coses es diguin amb claredat, brevetat i ordre; i que s'eviti fer una contribució fosca, ambigua o difícil d'entendre.

Quan es **viola** alguna d'aquestes **màximes de manera ostensiva** es **genera** una **implicatura conversacional**. Considerem que la violació d'una màxima és ostensiva quan és intencionada i evident tant per al parlant com per al destinatari.

Exemple:

Violació ostensiva de la màxima de quantitat:

—Com t'entens, amb les dues germanes?

—Amb la petita, molt bé.

+> Amb la gran tinc problemes

No es genera cap implicatura si la **violació** de les màximes és inintencionada o **inapreciable**, és a dir, si en el moment de l'enunciació no és obvi que el parlant, intencionadament, hagi mentit, o hagi aportat informació insuficient, ambigua o no pertinent, o hagi dit el que vol dir de manera intencionadament poc clara.

Exemple:

Porta un vestit blau.

[[si el vestit té unes ratlles blanques molt fines]]

No es genera cap implicatura quan la **violació** es produeix **per un conflicte entre màximes**.

Exemple:

—On viu la Clara?

—En algun lloc del sud de França.

En aquest exemple, el conflicte entre la necessitat de donar una resposta adequada (màxima de pertinència) i el fet que el parlant no tingui informació suficient (màxima de quantitat) fa que es doni una resposta imprecisa. No es genera cap implicatura.

En els exemples següents, decideu quina és la màxima que no es respecta. En cada cas, la violació de la màxima és ostensiva o és inapreciable? Si és ostensiva, quina implicatura se n'infereix? Tingueu en compte la informació contextual que hi ha entre claudàtors dobles.

- (1) ANNA: Miquel. Has aprovat l'examen de conduir?
MIQUEL: No. [[el Miquel sap que ha aprovat l'examen de conduir]]
- (2) Anna: Vols alguna cosa per menjar?
Miquel: mmm gmmm umm
[[Al Miquel li acaben de treure els queixals del seny]]
- (3) Anna: El sopar em va agradar molt.
Miquel: Sóc vegetarià.
- (4) El professor: Quina hora és? [[Cap al final de la classe]]
L'alumne: Són les 10:44h i 35,6 segons.

- (5) Estudiant A: Com estàs?
Estudiant B: Estic mort.
- (6) Amfitrió: Vols un còctel? Me l'he inventat jo.
Convidat: Home... Vés... No és que no begui...

Tipus d'implicatures conversacionals

Implicatures conversacionals generalitzades

Depenen bàsicament de la informació general que aporta el parlant en l'enunciat, a part del que és la informació estrictament semàntica.

Exemples:

- (1) S'ha comprat un anorac verd
+> **S'ha comprat un anorac verd i només verd**
- (2) Ha anat a passejar i al teatre
+> **Ha anat a passejar i després al teatre**

Implicatures escalars

Són un tipus especial d'implicatura conversacional generalitzada. En aquest cas, la inferència depèn del valor que ha triat el parlant en una escala de valors, ja que el que s'infereix suposa que els valors més alts de l'escala no són vàlids.

Exemple:

- L'Alba hauria d'haver arribat. L'avió portava retard?
—És possible.

+> **No ho sé segur**

Escala de probabilitat: **és possible** — segurament — segur que sí

Altres exemples d'escalas de valors:

Escala de *quantitat*: algun — la majoria — tots

Escala de *freqüències*: de vegades — sovint — sempre

Escala de *fred*: fred — gelat — congelat

Implicatures conversacionals particularitzades

Depenen en part del coneixement general sobre la informació que aporta l'enunciat, però també de la informació local, o particular, que comparteixen el parlant i el destinatari en el moment de l'enunciació, i sovint també del context físic de l'enunciat.

Exemple:

- Com està ta mare?
—Sortim al jardí.

+> **No puc parlar d'això aquí on som ara**

El fet que algunes implicatures es puguin inferir sense que calgui un coneixement contextual específic fa que, en la pràctica analítica, pugui resultar difícil distingir-les de les pressuposicions. En cas de dubte, es pot aplicar el test següent:

Cancel·lació d'una inferència

Podem cancel·lar una inferència afegint a l'enunciat una expressió que canviï el valor de la inferència.

Exemple:

—Vindràs a la festa?

—Els meus pares són a Barcelona

+> No vindré

Cancel·lació: Els meus pares són a Barcelona, però vindré.

Cancel·lació d'una pressuposició:

Quan es cancel·la una pressuposició, el resultat sembla contradictori o incoherent.

Exemple:

—Com va?

—He deixat de fumar

+> Abans fumava

Cancel·lació: He deixat de fumar, encara que no he fumat mai.

Cancel·lació d'una implicatura conversacional:

Quan es cancel·la una implicatura conversacional generalitzada, el resultat sembla acceptable.

Exemple:

—Que ha passat amb el suc?

—Me l'he begut gairebé tot.

+> No me l'he begut tot

Cancel·lació: Me l'he begut gairebé tot. Bé, de fet me l'he begut tot.

Quan es cancel·la una implicatura conversacional particularitzada, el resultat sembla acceptable.

Exemple:

—Està casat, el Jordi?

—Porta anell.

+> El Jordi està casat

Cancel·lació: Porta anell, però no està casat.

Recordeu que:

- (a) La **negació** de l'enunciat no genera que es perdi la pressuposició, però sí que fa que es perdi la implicació lògica.
- (b) **Cancel·lar** una pressuposició genera un enunciat contradictori o incoherent; però si el que es cancel·la és una implicació conversacional, l'enunciat és acceptable.

Digueu de quin tipus és la inferència (b) dels enunciats (a).

- (1) a. Encara no hem anat al poble.
b. Anirem al poble.
- (2) a. Ja no l'estima.
b. Abans l'estimava.
- (3) a. El gat és a la catifa.
b. El gat està satisfet.
- (4) a. El meu pare treballa al Barça.
b. El meu pare és jugador de futbol.
- (5) a. Si haguessis estat aquí això no hauria passat.
b. No eres aquí.
- (6) a. Se n'ha anat a treballar a l'estranger.
b. Se n'ha anat a treballar a un altre país.
- (7) a. Anna: Què tal és, el Robert?
Berta: Beu massa.
b. El Robert és un borratxo.
- (8) a. El va escoltar i va plorar.
b. Primer el va escoltar, i després va plorar.
- (9) a. Anglaterra és un estat membre de la Unió Europea.
b. La moneda d'Anglaterra és la de la Unió Europea.
- (10) a. Has de parlar amb el patrocinador de l'orquestra.
b. L'orquestra té un (i només un) patrocinador.
- (11) a. Són les sis.
b. Has de córrer.
- (12) a. He aprovat Filosofia.
b. Feia l'assignatura de Filosofia.

8. LA REFERÈNCIA

Distingim...

Referència semàntica: el sentit que denota una expressió lingüística.

(1) Aquest animal és **un lleó**

Referència pragmàtica: l'acte d'evocació d'un referent.

(2) Vaig veure **un lleó**

Evocació

Quan realitza un acte de discurs el parlant evoca referents i propietats.

L'evocació d'una propietat no és un acte de referència, sinó un acte que podem anomenar d'**adscripció** (d'una propietat).

Exemple 1: **Aquest animal és un lleó.**

Anàlisi semàntica:

- L'expressió "aquest animal" denota el concepte ANIMAL.
- L'expressió "un lleó" denota el concepte LLEÓ.

Anàlisi pragmàtica:

- El parlant realitza l'acte d'evocar el **referent** de l'expressió "aquest animal".
- El parlant realitza l'acte d'evocar la propietat "ser un lleó", que adscriu al referent de l'expressió "aquest animal".

Exemple 2: **Plou.**

Anàlisi semàntica:

- L'expressió "plou" denota el concepte PLOURE i el valor temporal present.

Anàlisi pragmàtica:

- El parlant realitza l'acte d'evocar un **referent** temporal: el moment de l'enunciació.
- El parlant realitza l'acte d'evocar una propietat del moment de l'enunciació: el fet que plou.

Exemple 3: **M'ho ha dit el Joan.**

Anàlisi semàntica:

- L'expressió "el Joan" no té denotació. No té valor semàntic.

Anàlisi pragmàtica:

- El parlant realitza l'acte d'evocar el **referent** de l'expressió "el Joan".

Exemple 4: **S'ha casat amb la dallonsis.**

Anàlisi semàntica:

- L'expressió "la dallonsis" no té denotació. No té valor semàntic.

Anàlisi pragmàtica:

- El parlant realitza l'acte d'evocar el **referent** de l'expressió "la dallonsis".

Exemple 5: **Viu a la casa vermella.**

Anàlisi semàntica:

- L'expressió "casa" denota el concepte CASA.
- L'expressió "vermella" denota el concepte VERMELL.

Anàlisi pragmàtica:

- El parlant realitza l'acte d'evocar el **referent** de l'expressió "la casa vermella".
- El parlant realitza l'acte d'evocar les propietats "casa" i "vermella", que adscriu al referent de l'expressió "la casa vermella".

Exemple 6: **Vindrem demà.**

Anàlisi semàntica:

- L'expressió "demà" denota el concepte DEMÀ.

Anàlisi pragmàtica:

- El parlant realitza l'acte d'evocar el **referent** de l'expressió "demà".
- El parlant realitza l'acte d'evocar la propietat "demà", que adscriu al referent de l'expressió "demà" (la propietat de ser el dia posterior al dia de l'enunciació).

Com hem vist en els exemples anteriors, algunes expressions lingüístiques només tenen la funció pragmàtica de realitzar l'acte d'evocació un referent; d'altres, en canvi, evoquen alhora un referent i una propietat d'aquest referent; o bé evoquen una propietat, però no un referent.

En els enunciats següents, digueu quina mena d'acte evocatiu realitzen globalment les expressions nominals subratllades: un acte de referència o un acte d'adscripció.

- (1) Em deixes l'ordinador?
- (2) Al Pere li agrada la música de jazz.
- (3) —Què és, això que se sent?
—Música de jazz.
- (4) Han contractat un cambrer argentí.
- (5) S'ha casat amb l'argentí.
- (6) El Joan és el meu professor.
- (7) El Joan és professor.
- (8) A tocar de l'entrada de l'avinguda dels Montanyans hi ha una espècie de plaça amb un parell de bancs i una font.
- (9) El morell xocolater és una espècie amenaçada.

Les entitats a les quals ens podem referir quan realitzem un acte de discurs no són només objectes o individus concrets (1). **Podem fer referència a entitats de tota mena:** propietats (2), esdeveniments (3) i continguts proposicionals (4).

- (1) Aquesta xicota és veïna meva.
- (2) M'encanta aquest color.
- (3) Fer esport és bo per la salut.
- (4) M'agrada molt això que dius.

La referència a entitats que són identificables en relació amb els paràmetres contextuals de temps (1), espai (2) i persona (3) s'anomena **referència dística** o **dixi**.

- (1) Torno avui.
- (2) Vam ser allà tota la tarda.
- (3) Nosaltres vindrem tots els dissabtes.

Consulteu l'apartat 3.1 ("La referència dística") de Nogué (2005), *La dixi de persona en català*.
http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/1680/TESI_MNNOGUE_SERRANO.pdf?sequence=1

La identificabilitat del referent

El fet que el parlant consideri que el referent és identificable per al destinatari, o no ho és, condiciona la forma de l'expressió lingüística.

Identificable per al destinatari:

Exemple: Llogaré el pis que té dos balcons.

No identificable per al destinatari:

Exemple: Llogaré un pis que té dos balcons.

L'especificitat del referent

El fet que el referent sigui específic o inespecífic per al parlant també condiciona la forma de l'expressió lingüística.

Referent específic per al parlant:

Exemple: El Pere es vol comprar un cotxe que és de la casa Opel.

Referent inespecífic per al parlant:

Exemple: El Pere es vol comprar un cotxe que sigui de la casa Opel.

Completa els enunciats següents tenint en compte la informació que et donem sobre la identificabilitat i l'especificitat del referent.

(1) Referent identificable per al destinatari i específic per al parlant:

Es vol matricular d' ____ (UN/EL) grau que ____ (FER-SE) a les tardes.

(2) Referent no identificable per al destinatari i específic per al parlant:

Llogaré ____ (EL/UN) pis que ____ (TENIR) dos balcons.

(3) Referent identificable per al destinatari i inespecífic per al parlant:

Llogaré ____ (EL/UN) pis que ____ (TENIR) dos balcons.

(4) Referent no identificable per al destinatari i inespecífic per al parlant:

Es vol matricular d' ____ (UN/EL) grau que ____ (FER-SE) a les tardes.

9. LA DIXI

La paraula **“dixi”** prové del mot grec que significa indicar, mostrar, assenyalar, apuntar, indiciar, etc.

El concepte d'enunciació com a acte de comunicació en el qual s'expressen unes intencions en un context particular, pren tot el sentit en relació amb la dixi, ja que la dixi és el fenomen que fa que alguns aspectes de la llengua no es puguin entendre completament si no és en relació amb el context d'enunciació.

En els exemples següents, només (1) es pot interpretar completament sense tenir en compte el context d'enunciació: l'expressió “Júpiter” codifica un acte de referència a una entitat que s'assumeix que és coneguda, i “un planeta” codifica l'acte d'adscripció d'una propietat a aquest referent. En l'exemple (2), en canvi, cal tenir en compte el context per poder identificar correctament els referents de “demà”, “el lloc habitual”, “hi” i “-m”.

(1) Júpiter és un planeta.

(2) Demà assemblea al lloc habitual; t'hi esperem.

Tipus bàsics de dixi

Dixi de persona: “Voleu aigua?”

Dixi d'espai: “Són d'aquí”

Dixi de temps: “Vindrem demà”

Altres:

Dixi de manera: “Fes-ho així”

Dixi social: “Vostè dirà”

Usos de la dixi

Dixi textual o discursiva: “L'havies sentit mai, aquest acudit?”

Dixi gestual: MMM jo t'he donat un cop aixís\
((MMM fa un senyal de cop amb el colze))

Dixi simbòlica: “El jovent d'ara no és com el d'abans”

Dixi analògica: CME rossa amb el cabell per aquí/
((CME fa un senyal marcant la llargària del cabell per sobre les espatlles))

Desplaçament del centre dític

Present històric:

Exemple:

IC i IU són propostes que **neixen** de dos partits comunistes que, especialment a partir De 1989, **s'adonen** que ja no **són** cartell electoral, per raons òbvies.

Futur dels historiadors:

Exemple:

La política que s'adopta_
que s'adopta a partir del segle del segle II_
i fins que **arribem** al regnat de Wudi_
Wudi és l'emperador de Sima Qian diem-ne_
és cobrir de regals en aquests Xiongnu_
[...]
i això durarà fins que no **arribem** al segle XIX_

Discurs reportat:

Exemple:

l'altre dia ho parlava amb el David\
i el--
i li vaig comentar no\
i el David em va dir_
per què no vas sortir amb la Natàlia\
mira\
per moltes coses\

1. Les formes subratllades expressen temps o espai?

- (1) Això durarà fins que no arribi l'AVE.
- (2) Crec que ho podré anar trampejant fins que vinguin temps millors.

2. Algunes expressions que indiquen referència dítica de manera poden tenir, en certs contextos, una interpretació no dítica. Diques si "així" té una interpretació dítica o no dítica en els exemples següents:

- (1) CME (tapant-se el nas) amb el nas així un mica, així.
- (2) Tots voldríem que tal cosa fos així o aixà, i fora problemes.

3. Quina és la perspectiva que s'adopta en els exemples següents per assignar una referència temporal a l'adverbi "demà", la del parlant (l'enunciador) o la del destinatari (l'enunciatari)?

- (1) Arribaré demà. [missatge al contestador]
- (2) No deixis per a demà el que pots fer avui.

3. Observeu l'ús dels verbs **venir** i **anar** en els exemples següents. En quina direcció es produeix el moviment que expressa el verb, cap al parlant o cap al destinatari? Quins elements del context necessitem per determinar-ho? A quin tipus de referència díctica (espai, temps, persona, manera) correspon la determinació de l'orientació del moviment?

- (1) Anna: Quina mena de clients teniu?
Marta: Hi ha clients d'aquests que **vénen** a comprar cada dia.
- (2) Anna: Com quedem?
Marta: **Vine** a les cinc.
- (3) Anna: Com quedem?
Marta: **Vindré** a casa teva a les cinc.
- (4) Anna: Com quedem?
Marta: Podem **anar**-hi tots junts; a les cinc.
- (5) Anna: Com quedem?
Marta: Podem **venir** tots junts; a les cinc.

4. Observa l'ús de la dixi de primera persona en aquesta entrevista a Pep Guardiola, quan havia deixat el Barça i era jugador d'un equip italià (el Brescia). El jo a què es refereixen les formes de primera persona és sempre el mateix?

“**M'**encantaria poder venir a l'estadi a jugar contra el **meu** equip.”

5. La primera persona del plural pot tenir un ús **inclusiu** (si inclou almenys el parlant i el destinatari) i un ús **exclusiu** (si inclou el parlant i altres persones del col·lectiu en què s'inclou, però no el destinatari). Digueu quin ús es fa de les formes de primera persona del plural en els exemples següents:

- (1) No **discutim** tant tu i jo, com abans en **discutíem**.
- (2) Avui el de química **ens** explicava una cosa... Tenia el **nostre** full aquí.
- (3) Vinga, va. **Agafem** les coses i **marxem**.
- (4) És el que **dèiem** l'altre dia, oi Eli?
- (5) A mi em crida l'atenció aquell aparell d'allà. Explica'**ns** com funciona.

6. La primera persona del plural inclusiva sempre és díctica, però en la primera persona del plural exclusiva només és díctica la referència a l'enunciador. Digueu com s'interpreta el referent en els casos següents de primera persona del plural exclusiva:

- (1) Allà on treballo jo no **fem** de tintoreria.
- (2) A casa meva només **diem**: puja el volum de la tele, baixa el volum.
- (3) LFA: Senyor Nadal: vostès saben que aquesta moció de censura la tenen perduda.
JNA: **Nosaltres fem** un compte diferent; i és que la volem guanyar.
- (4) En el cas per exemple **nostre**, del doctor i meu.
- (5) Hi **vam** anar amb ta mare.

10. ARGUMENTACIÓ

Els textos argumentatius:

Besa, Josep (2014): *Els textos argumentatius*. Barcelona: Santillana.

https://www.academia.edu/14130411/Els_textos_argumentatius

Alguns **models teòrics** sobre l'argumentació: la lògica formal, el model de Toulmin, la Nova Retòrica i la Teoria Pragma-dialèctica de l'argumentació.

Els arguments en la lògica formal estàndard

Els únics arguments vàlids són els deductivament o analíticament vàlids; és a dir, els casos en què la conclusió resulta necessàriament de les premisses.

Per exemple:

- Tots els A són B
- Tots els B són C
- Per tant, tots els A són C

(A=fondistes, B=corredors, C=atletes)

Si l'argumentació implica un canvi de tipus lògic entre les premisses i la conclusió (per exemple, les premisses es refereixen al present, i la conclusió al futur), no es considera formalment vàlida.

La teoria de l'argument de Toulmin

(Stephen Toulmin, *The uses of argument*, 1958)

Toulmin afirma que els criteris de la lògica formal són massa restrictius, i no poden explicar l'argumentació pràctica.

Exemples:

Premissa: L'habitació és verda.

Premissa: Els colors freds calmen

Conclusió: L'habitació és agradable.

Premissa: S'acosta un anticicló.

Premissa: Es mou a una velocitat de 20 nusos per hora.

Conclusió: Demà farà bon temps.

Components de l'argumentació

C- CLAIM (=tesi, afirmació, posició, punt de vista, judici, preferència...). La idea que es defensa. Qui l'exposa assumeix l'obligació de defensar-la si és atacat.

D- DATUM (=dades): Fets en què es basa la tesi. Com que és possible que l'altra part no els accepti, cal una fase preparatòria (PREPARATORY step) per prevenir les objeccions.

W- WARRANT (=garantia): Justificació de la relació entre les dades i el punt de vista que es defensa. S'expressa en forma de regla. Es diferencia de les dades perquè aquestes són explícites, mentre que la garantia és la idea implícita que vincula dades i tesi. Si es fa explícita, és difícil distingir-la de les dades.

R- EXCEPTION or REBUTTAL (=rebatiment): S'insereix quan hi ha alguna excepció a la regla W.

Q- QUALIFIER (=qualificador): Accepta el rebatiment, i debilita el punt de vista defensat.

B- BACKING (=represa): Es busca un altre argument que doni suport a la garantia.

(C, D i W són presents en totes les argumentacions; R, Q i B no)

Exemple:

TESI	L'Alba és professora	Com ho saps?
DADES	Va estudiar Filologia	I què et fa pensar que és professora?
GARANTIA	Els filòlegs normalment treballen de professors	Sempre és així?
REBATIMENT	Generalment sí. Però és veritat que n'hi ha que treballen en altres feines.	Llavors no pots estar segur del que dius, oi?
QUALIFICADOR	És veritat. Només ho puc suposar.	Pensa-hi: què et fa pensar que la gent que estudia filologia normalment treballen com a professors?
REPRESA	Les dades d'ocupació de graduats que ha publicat el Govern.	

La Nova Retòrica

(Perelman, Chaïm i L. Olbrechts-Tyteca, La Nouvelle Rhétorique: Traité de l'argumentation, 1958)

“La deliberació i l'argumentació s'oposen per naturalesa als conceptes d'evidència i conclusió necessària; perquè ningú no delibera sobre el que té una conclusió necessària, ni argumenta en contra del que és evident. L'argumentació es mou en el domini d'allò que és creïble, plausible, probable, i que eludeix la certesa dels càlculs” (The New Rethoric,[1958]2008: 1)

- Trenca amb el concepte de raó i raonament que, des de Descartes, havia dominat el pensament filosòfic occidental, és a dir, la idea que només són racionals les demostracions que parteixen d'axiomes per arribar a teoremes a través de proves formals.
- Estudia els mètodes que asseguruen l'adhesió de l'audiència, és a dir, les tècniques de persuasió.

Teoria pragmatialèctica de l'argumentació

(Van Eemeren et al.)

Considera que **l'argumentació és un acte de parla complex**, construït mitjançant actes de parla elementals.

Com qualsevol acte de parla, perquè l'acte de parla argumentatiu sigui reeixit s'han de respectar certes condicions.

Condicions preparatòries (el que ha de fer el parlant per seguir la regla d'eficiència):

El parlant creu que el destinatari:

- no accepta completament la seva posició,
- acceptarà les afirmacions que s'usen en l'argumentació,
- veurà l'argumentació com una defensa (o refutació) acceptable del punt de vista que es discuteix.

Condicions de responsabilitat (el que el parlant ha de creure per tal de seguir la regla de sinceritat):

El parlant creu que:

- la seva posició és acceptable,
- les afirmacions que utilitza en l'argumentació són acceptables,
- l'argumentació és una defensa (o refutació) acceptable del punt de vista que es discuteix.

Exemple (extret de Besa 2014):

“Lliçons d’una oca sobre les armes” (Ara, 19/01/2013)

[1] Quan viatjo a l’estranger i parlo amb gent d’altres països sobre la passió que els nord-americans professen per les armes, algunes d’aquestes persones arriben a una mateixa conclusió que m’esgarrija: a Amèrica la vida no té gaire valor.

[2] El president Barack Obama va anunciar fa poc tota una sèrie de mesures de control d’armes que pretenien demostrar el contrari: que els nord-americans aprecien la vida i s’hi aferren amb força. El futur d’aquestes propostes, però, dependrà en última instància dels nord-americans de centre, que no te-nen una opinió definida sobre el tema. A aquests nord-americans els afecta el control exercit sobre les armes, però també pensen que, si ets a casa i sents sorolls a la planta de baix, estàs més segur amb una Glock que no pas sense.

[3] Per a tots els que dubtin, us explicaré la història d’una oca.

[4] Jo vaig créixer en una granja a Yamhill (Oregon), una petita població rural on gairebé a totes les cases hi havia alguna arma. Quan vaig fer 12 anys, el meu pare em va regalar un rifle del calibre 22 i vaig haver d’assistir a un curs de seguretat de l’Associació Nacional del Rifle (NRA).

[5] Entenc aquest sentiment d’afecte per les armes que s’estén pel centre del país i, en certa manera, el comparteixo perquè em resulta molt familiar. En una granja es necessita una arma o dues per defensar les pobres ovelles dels coiots i, ho reconec, de vegades disparar resulta força divertit.

[6] Però totes aquelles armes tampoc ens feien sentir més segurs. Com, per exemple, aquella vegada que vam regalar una oca a un veí.

[7] L’oca en qüestió va anar a parar a la finca d’un altre veí i va acabar ficant-se dins l’abeurador de les ovelles. El propietari dels ovins estava furiós perquè l’aigua s’havia fet malbé, i un dia es va enfadar tant que va amenaçar de dis-parar a l’oca.

[8] Segurament només ho deia per dir, però, com que tenia una arma a la vora, la va agafar i va començar a apuntar en direcció a l’animal. El propietari de l’oca, que havia arribat per recuperar l’animal, es va veure amb l’obligació de protegir la seva propietat i va treure la seva arma. I es van enfrontar... per una oca!

[9] Tots dos eren persones amables, considerades i que sempre havien respectat la llei, però les seves armes els havien dut a un enfrontament molt perillós. La NRA pot dir que no són les armes les que maten les persones, sinó les oques. La veritat és, però, que si aquests dos veïns no haguessin tingut armes de ben segur que no s’haurien amenaçat amb destrals o martells.

[10] Al final la dona del propietari de les ovelles el va convèncer perquè abaixés l’arma, el sentit comú es va imposar i l’oca va sobreviure. I els dos veïns també.

[11] Aquest episodi em fa pensar en la importància que, massa sovint, les armes tenen en la nostra societat: no són una eina per protegir-nos, sinó que acaben propiciant una escalada de violència.

[12] Una parella s'està barallant, es tiren els plats pel cap i, de sobte, un s'indigna i agafa una arma, potser només per espantar l'altre. I aquesta història, també massa sovint, acaba malament.

[13] Segons un estudi publicat l'any 2010 al Southern Medical Journal, és 12 vegades més probable que una arma provoqui la mort d'un dels membres de la família o d'un convidat de la casa on es guarda que no pas la mort d'un intrús. Un altre estudi realitzat el 1993 assenyala que el fet de tenir una arma a casa multiplica per tres la probabilitat que s'hi produeixi un homicidi.

[14] Hi ha massa nord-americans que pensen com Nancy Lanza, que es creia que totes les armes que tenia a casa la protegírien i al final van servir per matar-la. A Yamhill va passar una cosa semblant quan un adolescent problemàtic va agafar l'arma de la seva àvia i la va matar. La NRA té raó quan diu que la majoria d'armes s'utilitzen de manera segura, però també és cert que aquestes armes causen més tragèdies que no pas n'eviten.

[15] Obama ha anunciat que, des del tiroteig a l'escola Sandy Hook a mitjans de desembre, s'han produït prop de 900 morts violentes a tot el país. Només que allò va ser un fet aïllat. Potser Obama només es referia als homicidis causats per armes de foc, però també hi hauria d'incloure els suïcidis (que són encara més freqüents i, de fet, també es considerarien morts violentes provocades per armes de foc).

[16] El Centre per al Control i la Prevenció de Malalties (CDC) estima que anualment es produeixen més d'11.000 homicidis i prop de 19.000 suïcidis amb armes de foc. En total, 30.000 morts cada any només als EUA. A aquest ritme, des del tiroteig de Sandy Hook hi deuen haver hagut unes 2.500 morts violentes causades per armes.

[17] David Hemenway, especialista en salut pública de la Universitat de Harvard, assegura que tenir una arma a casa augmenta el risc de suïcidi de dues a quatre vegades.

[18] Per reduir les morts en accidents de trànsit s'han dut a terme polítiques de prevenció inspirades en l'àmbit de la salut pública, una mena de «control de cotxes» exercit a través de carnets de conduir, coixins i cinturons de seguretat i registres d'automòbils. El resultat d'aquestes actuacions s'ha traduït en un descens constant del nombre d'accidents, fins al punt que ben aviat les morts provocades per armes de foc acabaran superant les víctimes de trànsit per primera vegada en la història contemporània dels Estats Units.

[19] No hi ha cap solució màgica per a les matances causades amb armes als EUA. Així i tot, de la mateixa manera que hem aconseguit que conduir sigui més segur, les modestes mesures proposades per Obama potser no solucionaran aquesta epidèmia de violència, però segurament la reduiran.

[20] Si aconseguíssim reduir una quarta part el nombre de víctimes provocades per armes de foc, això ja serien 7.500 vides salvades cada any. Llevat que la vida als Estats Units no sigui valuosa, val la pena intentar-ho.

Les fal·làcies

Les fal·làcies són arguments que violen les regles que han de regir una discussió raonable. Les fal·làcies possibles s'han identificat i descrit des de la retòrica clàssica amb diferents noms (argument ad hominem, etc.). En la Teoria Pragmàtica dialèctica s'agrupen en funció de la regla que es viola.

1. **Regla de llibertat:** Cada part és lliure de presentar la seva posició en relació amb la qüestió controvertida, i de plantejar dubtes sobre el punt de vista de l'altra part.
2. **Regla del pes de la prova:** La part que presenta la seva posició està obligada a defensar-la si l'altra part li demana que ho faci.
3. **Regla de la posició:** L'atac a una posició s'ha de relacionar realment amb el punt de vista que s'ha exposat o que s'està atacant.
4. **Regla de pertinència:** L'única manera de defensar una posició és presentar una argumentació que hi estigui relacionada.
5. **Regla de la premissa implícita:** No es pot presentar alguna cosa de manera falsa, com si fos una premissa que l'altra part ha deixat implícita, i tampoc es pot negar una premissa que un mateix ha deixat implícita.
6. **Regla del punt de partida:** No és raonable presentar una premissa com si fos un punt de partida acceptat; i tampoc és raonable negar una premissa que presenta un punt de partida acceptat.
7. **Regla de l'esquema argumentatiu:** No es pot considerar que una posició s'ha defensat de manera concloent si aquesta defensa no s'ha fet mitjançant un esquema argumentatiu adequat que s'hagi aplicat de manera correcta.
8. **Regla de la validesa lògica:** Les parts només poden aportar arguments que siguin vàlids lògicament, o que es puguin fer vàlids si es fan explícites una o més premisses implícites.
9. **Regla del resultat:** Si la defensa d'una posició falla, el resultat ha de ser que la part que l'ha defensat se'n retracti. Si, en canvi, la defensa ha estat concloent, el resultat ha de ser que l'altra part es retracti dels seus dubtes sobre el punt de vista que s'ha defensat de manera concloent.
10. **Regla de l'ús del llenguatge:** Les parts no han d'usar expressions que no siguin suficientment clares, o que resultin confuses i ambigües; i han d'interpretar les expressions de la part contrària tan curosament i exactament com sigui possible.

Comenteu, en els exemples següents, les fal·làcies que genera la violació de la regla corresponent:

1. Regla de llibertat

- (1) Si vols parlem de les vacances, però d'anar a París no en vull ni parlar
- (2) No et vull escoltar
- (3) Com pots defensar l'avortament? Això és indefensable!
- (4) Si no calles et faig fora
- (5) Evidentment, ets ben lliure de pensar el que vulguis.
- (6) No em fas mai cas
- (7) Si continues defensant aquesta idea perdré la feina
- (8) No saps res. Què vols defensar?
- (9) I és clar que defensa que fem la llar d'infants abans que la biblioteca... Té tres fills!

2. Regla del pes de la prova

- (10) Demostra que no és veritat el que dic
- (11) És clar com l'aigua que això és així. No cal discutir-ho
- (12) Els homes són masclistes
- (13) El jove d'avui no té sentit de la responsabilitat
- (14) La dona és manipuladora per naturalesa

3. Regla de la posició

- (15) Com que és independentista, no li agraden els espanyols
- (16) Martínez considera que les víctimes de violència masclista són culpables
(tot i que no és l'opinió de Martínez, que ha declarat que les víctimes han de responsabilitzar-se de buscar eines per no caure en una situació de violència, o poder-ne sortir; i que els violents també necessiten ajuda)

4. Regla de pertinència

- (17) Aquí no hi cap més gent, i encara menys amb la crisi
(Premsa, crisi dels refugiats de Síria, 2015)
- (18) La proposta que fa és la millor. És un expert internacional en economia.

5. Regla de la premissa implícita

- (19) El Guillem deu ser a casa. El cotxe és al garatge.
- (20) No tinc res contra els homosexuals. Només penso que no s'hauria de rebaixar l'edat de consentiment de relacions homosexuals, perquè hi ha el perill que els nens es converteixin en homosexuals.

6. Regla del punt de partida

(21) Els partits que han de participar en el debat electoral han de ser els qui tenen més possibilitats de guanyar

(Pablo Iglesias, per justificar que no havia convidat Izquierda Unida a participar en un debat a què sí havia convidat el PP, PSOE i Ciutadans. Adaptat d'una notícia de La Vanguardia, 15/10/2015, pàg. 16)

(22) Mas i Junqueras han perdut les eleccions plebiscitàries

(Es basa en la premissa falsa que els referèndums només guanyen per majoria absoluta. Això és així només quan la resposta és dicotòmica; però en el cas que va generar aquesta afirmació les respostes eren tres: independència, referèndum i statu quo. És un cas de resposta múltiple, que s'ha de resoldre per majoria simple, perquè si no s'arribaria a l'absurd que no guanyaria ningú. Fal·làcia comentada per F. X. Vila, Facebook, 27/10/2015)

(23) Sembla mentida que el Pol no faci res per aprimar-se!

(24) Déu existeix, perquè la Bíblia ho diu i la Bíblia és paraula de Déu

7. Regla de l'esquema argumentatiu

(25) La racionalitat i la facultat analítica no s'han de considerar atributs masculins. Si ho fem, atorguem als homes un avantatge injustificat en els sol·licituds de feina i els ascensos laborals.

(26) Mira... Jo no tinc res contra Llopis (penso que pot fer la seva feina), però les regles s'han de respectar. Ell és filòsof, no psicòleg. Si vols conduir has de tenir carnet de conduir; encara que el senyor daixonses, que no té carnet, sigui més bon conductor que el dallonses, que sí que el té.

8. Regla de la validesa lògica

(27) Tenir relacions sexuals pot fer que et quedis embarassada. Per tant, si estàs embarassada és que has tingut relacions sexuals.

(28) Aquest sofà pesa molt. Per tant, la tapisseria d'aquest sofà pesa molt.

9. Regla del resultat

(29) Alba: Vull deixar de fumar, perquè fumar provoca càncer

Pere: Això no està demostrat, encara

Alba: Tens raó. M'encenc una cigarreta

10. Regla de l'ús del llenguatge

(30) Vivim a 800 km. No pots dir que estem a prop

(31) Jo no vinc, que plou

11. LA CORTESIA

Factors contextuals que influeixen en la cortesia

- Culturals: diferències culturals en relació amb el que significa ser cortès.
- Socials: el pes de l'estratificació social en les relacions entre els participants en una interacció comunicativa.
- Funcionals: el propòsit de la interacció comunicativa, el tema, el canal, el grau de planificació, etc.
- Estilístics: els estils discursius i interactius propis de cada interlocutor.

Models:

- Robin Lakoff: les regles de la competència pragmàtica.

- 1) Sigues clar.
- 2) Sigues cortès:
  - a. No t'imposis al receptor (no abús de la seva amabilitat).
  - b. Dóna opcions al receptor.
  - c. Fes que el receptor se senti bé. Sigues cordial.

- Geoffrey N. Leech: les màximes de cortesia.

- 1) Tacte.
- 2) Generositat.
- 3) Aprovació.
- 4) Modèstia.
- 5) Acord.
- 6) Simpatia.

- Penelope Brown i Stephen C. Levinson: la preservació de la imatge pública.

La cortesia mostra la necessitat que tenim de preservar la nostra imatge pública i la del nostre interlocutor.

Amb la cortesia positiva preservem la nostra imatge (positiva) de membres d'un grup social en el qual som valorats, acceptats i apreciats.

Amb la cortesia negativa preservem la nostra imatge (negativa) de persona lliure a qui ningú no li hauria d'imposar res.

- Henk Havertake: maneres d'actuar des del punt de vista de la cortesia.

- 1) Directament, sense mostrar cortesia.
- 2) Amb cortesia positiva.
- 3) Amb cortesia negativa.
- 4) Indirectament.

1. Ordena els enunciats següents de menys a més cortès.
  - (1) Mira't això.
  - (2) Neteja el lavabo.
  - (3) Passa'm la sal.
  - (4) Pren més pastís
  - (5) Pela les patates

2. En els tres enunciats següents el parlant demana el mateix. Ordena'ls de menys a més cortès.
  - (1) Et faria res parar la taula?
  - (2) Para la taula.
  - (3) Pots parar la taula?

3. Fes el mateix per a les respostes de cadascun dels diàlegs següents.
  - (1) Maria: Ja està fet. M'he tenyit el cabell.
Pere: a. Se't veu molt maca.
b. Et queda fatal.
c. Estàs impressionant.

  - (2) Xavier: T'agrada el vi que he portat?
Marta: a. És italià, oi?
b. Sí que m'agrada.
c. No gaire.

  - (3) Jordi: Què han dit els estudiants sobre les meves classes?
Lídia: a. Esperem que no n'hi hagi cap que sigui advocat.
b. Alguns han fet comentaris molt positius.
c. Que ho fas bastant malament.

4. Respon les preguntes següents:
  - (1) Si has anat a sopar a un restaurant amb un bon amic, que et sembla que li diries "Passa'm la sal" o "Et faria res passar-me la sal"? I si volguessis demanar la sal a una persona desconeguda d'una altra taula?
  - (2) Si vas al banc a demanar un préstec, què et sembla que diràs "Voldria demanar un préstec de 50.000 euros", o "Deixa'm 50.000 euros"?
  - (3) Has convidat a sopar algú que coneixes des de fa molt poc, i aquesta persona s'ofereix a ajudar-te a cuinar. Què et sembla que és més probable que li diguis "Té, pela aquestes patates" o "Podries pelar patates"?
  - (4) Si salta l'alarma d'incendis de la facultat, què et sembla més probable que diguis "Foc! Tots fora!" o "Foc! Voldria demanar-vos a tots que sortíssim de l'edifici".

5. Quina imatge es veu amenaçada en els enunciats següents, la positiva o la negativa? De qui és la imatge que es veu amenaçada, del parlant o del destinatari? L'acte d'amenaça es fa on-record o off-record?

- (1) Porta'm a casa ara mateix.
- (2) T'has de llevar.
- (3) Ja t'ho faig jo.
- (4) Sempre menysprees els altres.
- (5) Tens un marit fantàstic!
- (6) No m'agrada aquesta tallada de cabells que t'has fet.
- (7) T'odio.
- (8) Sempre seràs de dretes/esquerres.
- (9) Nena, em poses calent.
- (10) Has tornat a suspendre l'examen de conduir.
- (11) Pere: Gràcies per portar-me.
Marc: De res, home. Si em venia de pas.
- (12) Està bé, si no hi ha un altre remei, vine'm a buscar.
- (13) Em sap greu haver-te ofès.
- (14) M'alegra molt que t'agradi, però no n'hi ha per tant.
- (15) Sempre em passa igual.
- (16) Fa fred, aquí. ((per dir que encenguin la calefacció))
- (17) Està bé. És simpàtic. Ja ho veuràs.
- (18) Cada vegada ho fas millor. ((irònicament))
- (19) El Jaume és un passerell. ((per dir que és un inexpert))
- (20) Qui no vulgui pols que no vagi a l'era.

6. Imagina't que li vols demanar la grapadora a un company. Pensa 5 maneres diferents de fer-ho, una per a cadascuna de les possibilitats següents:

(1) Amb un acte amenaçador per a la imatge (FTA):

(a) On-record:

a. Sense acció redreçadora: _____

b. Amb acció redreçadora:

i. Cortesia positiva: _____

ii. Cortesia negativa: _____

(b) Off-record: _____

(2) Sense un acte amenaçador per a la imatge (FTA):

_____

7. En els enunciats següents, digues de quin tipus és l'estratègia de cortesia que adopta el parlant: positiva o negativa.

- (1) Deus estar preocupada. Vols que en parlem?
- (2) Que bonic, el vestit. On l'has comprat?
- (3) T'has aprimat, oi?
- (4) Que bé que has vingut!
- (5) Precisament ahir me'n va passar una de bona, mira...
- (6) Guapíssima, em pots passa l'aigua?
- (7) –La secretària se n'ha anat a Sevilla.
–A Sevilla?
- (8) No m'ha desagradat, la teva proposta.
- (9) Sí o què?
- (10) Tu ja saps com és la meva cunyada...
- (11) Sempre ens hem entès, tu i jo...
- (12) Xata, cobra'm el cafè.
- (13) Quina cara de cul tens, tio.
- (14) No ho faré mai més.
- (15) Segur que aprovaràs.
- (16) Ara recollirem les joguines.
- (17) Per què no mirem de fer-ho d'una altra manera?
- (18) Un dia per tu i un altre per mi.
- (19) Pots recollir aquest paper, sisplau?
- (20) Et faria res recollir aquest paper?
- (21) Hi ha un paper?
- (22) Podria demanar-te que em deixessis l'ordinador, si el necessités?
- (23) L'has netejat del tot?
- (24) Et veus amb cor de repetir-ho?
- (25) Jo només vull dir una cosa.
- (26) Perdoni'm, Elvira. Li faria res passar una mica el drap de la pols?
- (27) Segur que estàveu dinant, però et truco per...
- (28) No sé de ningú més que em pugui fer...
- (29) Em sap greu dir-t'ho, però...
- (30) Estaria bé que vinguessis demà a les dotze.
- (31) S'espera de tu que responguis aviat.
- (32) Mirarem de trobar-hi una solució.
- (33) Em demanava si podries fer-me un favor.
- (34) La normativa vigent exigeix que no es pugui fumar a les andanes.
- (35) La teva actuació en les proves no ha estat bona.
- (36) M'ha sorprès el teu error en la resposta de l'exercici.
- (37) T'estaré agraïda per sempre.

12. LA METÀFORA

Què és una metàfora?

Des d'Aristòtil, la metàfora es defineix com l'ús d'una paraula per designar una realitat diferent de la que convencionalment representa aquesta paraula. En la Retòrica clàssica la metàfora es considera una *figura* del llenguatge, és a dir, una forma de divergència entre allò que es diu (el significat literal) i allò que es vol dir (el significat que es comunica).

Noteu que estem parlant d'*ús*, no de *forma*. Una metàfora és una estratègia lingüística, no una expressió lingüística. És l'estratègia que ens permet comunicar i entendre que quan algú diu (1a) vol dir (1a):

- (1) a. La Berta és una joia.
b. La Berta té moltes virtuts.

Quan es diu que (1a) és una metàfora el que es vol dir és que (1a) és *una expressió lingüística que té un ús metafòric*.

Algunes expressions lingüístiques que tenien usos metafòrics s'han fossilitzat i lexicalitzat, de manera que el significat actual de l'expressió ja ha perdut la funció metafòrica.

- (2) a. escalfar (= apallissar)
(DIEC2: Escalfar. Comunicar calor (a alguna cosa), especialment en un grau moderat, fer esdevenir calent)
- b. untar (= subornar)
(DIEC2: **Untar**. Recobrir d'oli o altra matèria greixosa o viscosa)
- c. canviar el xip (= canviar de tema)
(DIEC2: **Xip**. Element bàsic de la microelectrònica, de dimensions molt reduïdes, que normalment conté molts dispositius electrònics que formen un circuit integrat).
- d. dinyar-la (= morir)
(DCVB: **Dinyar**. Evacuar el ventre (en l'argot dels malfactors barcelonins). Etim.: del mot gitanesc *diñar*, 'donar').

Tres perspectives lingüístiques sobre la metàfora: semàntica, pragmàtica i cognitiva (semanticopragnmàtica)

De manera general, es considera que el factor que dóna legitimitat als usos metafòrics és l'existència d'una relació de semblança entre les dues realitats que es posen en relació a través de la metàfora. La teoria lingüística investiga com s'estableix aquesta relació, i com ho fan els parlants per interpretar correctament el sentit de la metàfora.

1. Semàntica

La perspectiva semàntica sobre la metàfora es fonamenta en la idea que els valors metafòrics es generen a partir de la relació entre els significats bàsics de les paraules que es posen en relació, sense que calgui tenir en compte el context de l'enunciació; per exemple **tragar** (empassar, fer-se passar (quelcom) gola avall, de la boca a l'esòfag) i **creure** a l'exemple (3).

(3) I al pare li fan **tragar** que és fill seu (= i al pare li fan creure que és fill seu)

(Martí Mestre, Joaquim. 2006. *Diccionari històric del valencià col·loquial, Segles XVII, XVIII i XIX*. València: Universitat de València)

En l'àmbit de la Semàntica formal s'han proposat dos tipus de teories sobre la metàfora:

1.1. Teoria de la interacció de trets

Cada paraula es pot descompondre en trets semàntics diferents. La metàfora es produeix quan en una oració es combinen paraules que tenen trets semàntics incompatibles (en l'exemple (3), **tragar** exigeix els trets [+concret] al complement, però "que és fill seu" no té aquests trets). El conflicte entre trets genera una interpretació que modifica el significat dels termes afectats: o bé **tragar** pot admetre un complement [-concret], una idea (la idea que "és fill seu"), o bé **fill** adquireix el tret [+concret].

1.2. Teoria de la comparació elidida

Aquesta teoria es basa en la idea clàssica que al darrere de qualsevol metàfora hi ha una comparació subjacent. La interpretació de la metàfora suposa la reconstrucció d'aquesta comparació subjacent. En la metàfora de (4), dir que *el Pau és un plom* seria el mateix que dir que *ser insistent dit del Pau és semblant a ser pesat dit del plom*.

(4) El Pau és un plom.

2. Pragmàtica

La perspectiva pragmàtica aporta a l'estudi de la metàfora la reflexió sobre les condicions que determinen l'ús de les metàfores en el llenguatge corrent. Concretament, busca explicar els mecanismes que fan possible la generació de les metàfores, els principis que en regeixen la producció per part dels parlants, i les estratègies que fan que els destinataris del missatge les interpretin correctament.

2.1. La proposta de Grice

Grice explica la metàfora a partir del concepte d'implicatura. Proposa que les metàfores són un tipus de violació ostensiva de les màximes.

- (5) Màxima de qualitat (No diguis res que creguis que és fals):
Aquest home és un voltor.
- (6) Màxima de quantitat (Cal que donis la informació necessària, ni més ni menys):
El Joan és un animal.
- (7) Màxima de pertinència:
Alba: Com va anar la reunió?
Berta: Una tempesta.

2.2. La proposta de Searle

Searle diu que les metàfores es caracteritzen per ser:

- (a) Restringides: no es pot construir una metàfora sobre qualsevol dels aspectes en què un concepte s'assembla a un altre.
  - (b) Sistemàtiques: es poden comunicar gràcies a un conjunt de principis que comparteixen el parlant i el destinatari.
- (8) a. L'Alba neda com un peix
b. L'Alba és un peix
c. La Gemma Mengual és un peix

La interpretació de les metàfores depèn de l'existència de patrons regulars d'inferència. Aquests patrons depenen de tres estratègies diferents:

- (a) Estratègies de reconeixement: serveixen per determinar si cal fer una interpretació metafòrica.
  - (b) Estratègies de càlcul: serveixen per calcular els valors que es poden atribuir a l'entitat respecte de la qual són semblants dos elements.
  - (c) Estratègies de restricció: restringeixen les possibilitats calculades i identifiquen el factor concret que serveix de fonament a la metàfora.
- (9) Julieta és el sol

3. Lingüística cognitiva: semàntica i pragmàtica

3.1. Dominis

Lakoff i Turner (1989) afirmen que les metàfores ens ajuden a entendre un domini cognitiu a partir d'un altre. Això, diuen, només és possible quan hi ha una base, és a dir, alguns conceptes que no s'entenen a través de metàfores, i que poden servir de domini origen. Des de la perspectiva cognitiva, casos com (10), que hem vist més amunt, s'expliquen semànticament com un canvi de significat des d'un **domini origen** ('source domain') a un **domini destí** ('target domain'). En el domini origen, *tragar* té el significat d'empassar gola avall. En el domini destí, el parlant construeix un nou concepte (*tragar* en el sentit de *creure*) amb parts del concepte del domini origen.

(10) I al pare li fan **tragar** que és fill seu (= i al pare li fan creure que és fill seu)

(Martí Mestre, Joaquim. 2006. *Diccionari històric del valencià col·loquial, Segles XVII, XVIII i XIX*. València: Universitat de València)

La noció de domini ens permet diferenciar la metàfora i la metonímia: en la **metonímia** no hi ha canvi de domini, sinó la construcció d'un concepte nou a partir d'un element del concepte original, com el concepte *les classes de la universitat* a partir del concepte d'universitat com a *institució educativa* (exemple (11)).

(11) La universitat comença al setembre.

3.2. Metàfores conceptuals i expressions metafòriques

La distinció entre expressions metafòriques i metàfores conceptuals és fonamental per a l'anàlisi cognitiva de la metàfora. Les metàfores conceptuals són esquemes abstractes sobre els quals bastim les expressions metafòriques, que són manifestacions concretes de les metàfores conceptuals. Per exemple:

(12) a. Metàfora conceptual: L'AMOR ÉS UNA GUERRA
b. Expressió metafòrica: El Jaume l'ha conquerit amb el seu somriure

(13) a. Metàfora conceptual: LA VIDA ÉS UN VIATGE
b. Expressió metafòrica: Va per la vida com si no tingués preocupacions

ACTIVITAT: Feu una llista de 10 expressions metafòriques del llenguatge corrent i identifiqueu les metàfores conceptuals en què es fonamenten.

OBSERVACIONS

1. Els continguts d'aquest document no inclouen la totalitat dels temes que es treballen en l'assignatura Pragmàtica del Català de la Universitat de Barcelona. Pel que fa a altres temes, cal que els alumnes d'aquest curs consultin els materials i les recomanacions corresponents que trobaran a l'espai de l'assignatura al Campus Virtual de la UB.

2. Els exemples que apareixen en aquest document han estat manlevats o adaptats de les fonts següents:

Alturo, Núria; Òscar Bladas, Marta Payà i Lluís Payrató (ed.) (2004): *Corpus oral de registres. Materials de treball* [Multimèdia]. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.

<http://www.ub.edu/ccub/corpusoralderegistres-cor.html>

Bassols, Margarida (2001). *Les claus de la pragmàtica*. Vic: Eumo Editorial.

Besa, Josep (2014): *Els textos argumentatius*. Barcelona: Santillana.

https://www.academia.edu/14130411/Els_textos_argumentatius

Castanyer, Olga (1996): *La asertividad. Expresión de una sana autoestima*. Bilbao: Desclée de Brouwer (2013, 36a. edició).

Castellà, Josep M. (2001): *La complexitat lingüística en el discurs oral i escrit*. Tesis doctoral. Universitat de Barcelona. <http://www.tesisenred.net/bitstream/handle/10803/7486/tjcl1de2.pdf?sequence=1>

Cuenca, M. Josep i Joseph Hilferty (1999): *Introducción a la lingüística cognitiva*. Barcelona: Ariel.

Cuenca, M. Josep (2007): "La Pragmàtica en la Gramàtica". Discurs llegit en la sessió inaugural del curs 2007-2008, Institut d'Estudis Catalans.

<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000042/00000012.pdf>

Diccionari de la Llengua Catalana, DIEC2, dlc.iec.cat

Eemeren, Frans Van et al. (1996): *Fundamentals of Argumentation Theory: A Handbook of Historical Backgrounds and Contemporary Developments*. Mahweh, NJ: Lawrence Erlbaum.

Enciclopèdia Catalana, enciclopedia.cat

Hengeveld, Kees i J. Lachlan Mackenzie (2008): *Functional Discourse Grammar. A typologically-based theory of Language structure*. Londres: Oxford.

Moeschler, Jacques i Anne Reboul (1994): *Diccionario enciclopédico de pragmática*. Madrid: Arrecife.

Nogué Serrano, Neus (2008): *La dixi de persona en català*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Parkinson, Lisa (2005): "Lenguaje y técnicas de comunicación". *Mediación familiar. Teoría y práctica: principios y estrategias operativas*. Barcelona: Gedisa. 115-142.

Payrató, Lluís i Núria Alturo (ed.) (2002): *Corpus oral de conversa col·loquial. Materials de treball* [Multimèdia]. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.

<http://www.ub.edu/ccub/corpusoraldeconversacolloquial-coc.html>

Payrató, Lluís (2013): *Pragmàtica, discurs i llengua oral (2a edició). Introducció a l'anàlisi funcional de textos*. Barcelona: Editorial UOC.

Peccei, Jean S. (1999): *Pragmatics*. Londres: Roudledge.

Altres:

- Exemples creats *ad hoc*.
- Exemples adaptats a partir de textos reals no documentats.
- Exemples trobats amb Google, amb o sense indicació de localització en aquest document.

